

Přítomnost

ROČNÍK XV

V PRAZE 23. LISTOPADU 1938

ZA KČ 2.—

Ano, vyšetřit

F. PEROUTKA

Jak bylo Československo zraženo

ROBERT DELL

Kam směřuje král Carol

R. H. B. LOCKHART

Francouzský učitel nechce bojovat

IVO DUCHÁČEK

Miliony v odpadcích

KORNEL SYNEK

Tisk jako politická zbraň

ZDENĚK SMETÁČEK

Jak se to stalo? — Překvapení z Německa — Co je s garancemi našich hranic — Co bude ze Společnosti národů — Lord Runciman obdivuje čs. národ — Copak je to za vojáka francouzského? — S čím souhlasíme — Dokument doby — Jak se vyrábějí urážky Slovenska

VAŠ VĚKUS I NÁROKY USPOKOJÍ

KRAUS & SPOL.

krejčí pro pány a dámy

Telefon 309-69

PRAHA II.,
Panská ul. 100

**OBUV PRO VYŠŠÍ NÁROKY
FERRY GRAUMANN**

PRAHA I., PŘÍKOPY 35, schodiště A. Tel. 315-28.

HLAVNĚ VEČER!

Večer vypřáhněte z práce, zahodte starosti a přijďte k nám! Už od 7 hodin podáváme inspirační večeri (od 7 Kč), od 8. hod. inspirační hudba a od 9. hodiny se tančí.

Přijďte se k nám příjemně pobavit. Budete litovat jen jednoho: že jste k nám nechodili už dříve!

holandský vinný restaurant,
roh Sokolské a Ječné, Štefánikův dům

ODBORNÍ LÉKAŘI

Dr. J. BALINT, lékařsko-diagnostická laboratoř
Praha XII., Jičínská 3, telefon 557-19

MUDr. Theodor Frankl odborný lékař pro žaludeční a střevní nemoci a roentgenologii, PRAHA II., NEKÁZANKA 4, II. patro. Ord. 9-10, 3-4. Telefon 234-13.

MUDr. Ervín Fröhlich, odborný lékař pro choroby vnitřní, žaludeční, střevní a výměny látek, em. asistent I. med. kliniky prof. Schmidta, PRAHA I., Na Příkopech 35. Ord. 9-10, 1/3-1/5. Telef. 228-91.

MUDr. ZDENKA NEDVĚDOVÁ-NEJEDLÁ
odb. dětská lékařka, SMÍCHOV, DIENZENHOFEROVY SADY 2. Telefon 478-01. Ord. 9-10 a 2-4.

Pro plastickou chirurgii **Dr. RUDOLF SLUNEČKO**
ord. 3-4 (a podle úmluvy). Telefon 393-79. PRAHA II., VO-
DÍČKOVA 15. (Hlávkův palác.)

Odborný lékař pro porodnictví a pro nemoci žen **MUDr. K. STEINBACH**
PRAHA II., Havlíčkovy nám. 22. Ord. 9-11, 2-4. Tel. 270-13.

MUDr. EMIL VOGL
odborný lékař pro nemoci vnitřní, PRAHA II., LÜTZOWOVA 32, roh Washingtonové. Ord. 9-11, 2-4. Telefon 226-65.

SANATORIUM Dr. OPATRNÝ

telefon číslo 15

Starý Smokovec

léčí plicní choroby - Morbus Basedow - Otevřeno po celý rok

ČTĚTE LIDOVÉ NOVINY

nové knihy

FIEDLER CHLUMECKÝ, Hospodář v čelo státu. 21×15 cm, 79 str., brož. Kč 25.—
HOBNA Richard, Návrh obnoveného zřízení zemského pro knížectví opavské z r. 1675. 24,5×17 cm, 88 str., brož. Kč 24.—
KROFTA Kamil, O Balbínovi, dějepisci. 20,5×13 cm, 64 str., brož. Kč 10.—
PAUL Karel, Pavel Josef Šafařík a Bartoloměj Kopitar. Literárně historický příspěvek v charakteristice obou učenců. 24×16 cm, 80 str., brož. Kč 16.—
STURMTHAL Adolf, Velká krise. 21,5×13,5 cm, 411 str., brož. Kč 60.—
váz. Kč 72.—

VARSIK Branislav, Národnostný problém trnavskej univerzity. Le problème des nationalités à l'université de Trnava. 25×18 cm, 259 str., brož. Kč 54.—
LOCKHART Bruce R. H., Guns or Butter. 23×15 cm, 382 str., váz. Kč 84.—
ANGEL Norman, Peace with the Dictators. Váz. Kč 60.—
CAMPAGNOLO Umberto, Nations et droit. 23×14 cm, 305 str., brož. Kč 50.—
KORNIS Jules, L'homme d'état. Analyse de l'esprit politique. 23×14 cm, 568 str., brož. Kč 60.—

**F. Topič, knihkupectví, Praha I., Národní 11,
Fr. Borový, akademické knihkupectvo, Bratislava, Dunajská 21**

OBSAH 46. ČÍSLA PŘÍTOMNOSTI: F. PEROUTKA: Tvrdé slovo — STUART HODGSON: Z dramatických dnů — KURT WITT: Jak to vidí Němci — EDUARD BASS: Rotary International — KOENEL SYNEK: Po silnicích nebo po kolejích — MILENA JESENSKÁ: Jak tato doba zahrála na nervech — SIGMA: Polský boj o Podkarpatskou Rus — ZD. SMETÁČEK: Francie se musí starat o sebe — Jak se to stalo — Politická přestavba Slovenska — Mistr zednář nám píše — Finanční pomoc ze západu.

Přítomnost

řídí Ferd. Peroutka

nezávislý týdeník

vychází ve středu v nakladatelství

FR. BOROVÝ V PRAZE I., NÁRODNÍ TŘÍDA 11

Telefon číslo 390-51 až 54 • Účet poštovní spořitelny číslo 35.622 • Nevyžádané rukopisy se nevracejí • Předplatné na rok Kč 100.—, na půl roku Kč 50.—, na čtvrt roku Kč 25.—, jednotlivá čísla Kč 2.—, Pour la France et ses Colonies Frs 2.50. • Dohlédací pošt. úřad Brno II. • Novin sazba povolena v Brně řed. pošt a telegrafů pod čís. 119.268/IIIa. • Odpovědný redaktor J. Diabac.

TISKEM LIDOVÉ TISKÁRNÝ, BRNO, ČESKÁ 6.

Prítomnost

ROČNÍK XV

V PRAZE 23. LISTOPADU 1938

ČÍSLO 47

Ano, vyšetřit!

Do Národních Listů napsal pan senátor Matoušek: »Nový politický život musí být založen na pravdivém poznání toho, co se stalo. Jestliže obhájci dosavadní zahraniční politiky opravdu jsou přesvědčeni, že se její představitelé ničím neprovinili, měli by právě oni souhlasit s objektivním vyšetřením.« To je rozumná a slušná řeč. Nemohu a nechci si proti tomu vymyslet nějakou námitku. Opravdu se nezdá, že bychom mohli nějakým jiným způsobem odklidit z našeho života ten divoký boj, který víří kolem jména dr. Beneše a který už hrozí rozvrátit víc, než pověst jednoho muže.

V jedné věci by snad bylo možno odstranit nedorozumění. Z míst, která kampaň proti dr. Benešovi vedou, slyšíme, že »nesmí být živena nesmyslná víra, že dr. Beneš se vrátí do vlasti, aby nastolil staré poměry«, a že nesmějí být osnovány »nové plány, které by nás přivedly do nové katastrofy«. Je-li tedy účelem kampaně zamezit návrat bývalého presidenta nebo zhatit nějaké dobrodružné plány, je to asi kampaň zbytečná. Nedovedu si představit, že by se v našem politickém životě vyskytl tak nerealisticky smýšlející člověk, aby nyní usiloval o návrat Benešův. Nedovedu si ani pomyslet, že by se takovou myšlenkou zabýval tak chladný myslitel, jako je dr. Beneš, byť i jen ve svých řídkých snivých chvílích. Ví dobře, že důvody, pro něž podal svou demisi, trvají a budou trvat tak dlouho, jak dovedeme dohlédnout. Nemůže mu být neznámo, že i když se sám ničeho zlého nedopustil, prostým faktem svého návratu tak by uškodil svému národu, jako by mu nikdo jiný nemohl uškodit třeba dlouholetou zlovolnou činností. Jestliže tedy nyní některá místa vyvíjejí jakousi činnost za tím účelem, aby se dr. Beneš domů nevrátil, nelze tomu vytýkat nic jiného, než tolik, že je to patrně činnost nepotřebná a že se tu ještě jednou zavírají dveře už zavřené. Tendence sama pohybuje se sice v souhlasu se zájmem státu, jak si uvědomuje každý, kdo se umí na situaci chladně podívat, ale jinak je to boj proti větrným mlýnům. Tak politicky dospělí jsou i Benešovi přívrženci, aby uznali, že nemůžeme na vrata svého oslabeného státu připevnit znamení tak dráždicí souseda. Kdo by toho neuznával, byl by tak beznadějný laik ve věcech politických, tak dokonalý neznalec nových faktů, že to může být jen zcela vzácný případ, na kterém nezáleží. Celek lidu také v této krizi projevil vzácné realistické schopnosti: nikdo se nemusí bát, že by tento lid byl ochoten dát se k dispozici nějakým fantastickým plánům, kdyby už je někdo i předl.

Ostatně, po pravdě řečeno, posice bývalého presidenta v lidu není už taková, jaká bývala. Nikoliv proto, že prohrál. Kdyby každý jen proto, že prohrál, zasluhoval pohrdání, musili bychom nyní my všichni dohromady být světu k ošklivosti. Lid cítí, že prohrát může i lepší věc proti horší, český národ věru není

bohat na vůdce, kteří by to byli proti Rakousku a Německu nikdy neprohráli, byvše za ruce i za hrdlo drženi samotným zeměpisným naším položením. To tedy není to. Byla tu však epizoda, již každý, kdo sledoval její účinky v lidu, musí považovati za povážlivou pro autoritu bývalého presidenta. V nejkritičtějším chvílích ke konci září, kdy jeden hledal v očích druhého pomoc a útěchu, přistoupil president Beneš k rozhlasu a prohlásil, že i v této situaci má svůj plán a že není třeba se obávat. To působilo jako posilující lék. Lid, pln důvěry k tomuto zkušenému a v zahraničních věcech kovanému vůdci, zase vydechl a rozešel se od přijímačů s novou, skutečnou nadějí. Byl to úspěch krátkého trvání. Pak přišla mnichovská dohoda, kapitulace naší vlády, demise presidentova — a ve všem tom ani se neobjevilo působení nějakého Benešova plánu, ani se o něm už neozvalo jediné slovo. Je třeba říci pravdu: to působilo na důvěru pustošivě. Lid cítil se zklamán, snad i oklamán. Po několik dní neustále se ještě vyptával: Jaký byl presidentův plán? A proč se neprojevil a proč o něm už nic neslyšíme? Odpovědi nebylo. To tedy lidovými základy Benešovy posice skutečně otřásl. Prosím dr. Beneše, jestliže v cizině bude čísti tyto řádky, aby to přijal jakožto svědomitý referát, který vystihuje skutečnost.

Epizoda s plánem působila, že lid sám nyní je zmaten a celkem neochoten se exponovat za vůdce, který, jak lid cítí, buď nedodržel svého slova nebo pohnul k důvěře v plán, který byl tak slabý, že neměl vůbec žádného významu v běhu událostí. Lidová vůle, dáti se vésti tímto mužem, ochabla právě pro tuto epizodu. Avšak tím menší jest nebezpečí, že by se národ skutečně mohl rozštěpit pro osobní problém bývalého presidenta, a tím zbytečnější je ta ošklivá kampaň, která se proti němu vede. Jeho nepřítomnost v této republice byla celkem všemi, i jím samým, uznána za politickou nutnost. V tom není mnoho rozdílu mezi bývalými Benešovými nepřáteli a přáteli. Je-li účelu dosaženo, není snad potřeba ještě tohoto muže hanobit nad všechnu míru a tak, jako by si zasluhoval místo někde hluboko mezi národními zrádci.

Proti sobě stojí u nás nyní tábor těch, kdo Benešovi přisuzují zcela neuvěřitelné množství osobní viny, a těch, k nimž se hlásím i já, a kteří jsou přesvědčeni, že se osobně ničím neprovinil. Ani ti, ani oni neznají nepochybně ještě všechna fakta. Rozhodnouti mezi nimi může jen objektivní forum, které bude mít přístup ke všem faktům a které bude ochotno je nestranně hodnotit. Dosavadní vyšetřování, které provádějí pražské večerníky, je takového druhu, že všechno jest lepší než toto. Nedovedu si představit, že by Benešovi přátelé mohli oponovat vyšetření skutečně objektivnímu, o jakém mluví pan senátor Matoušek, a jaké důvody uměli by proti němu uvést.

Věrný přívrženec nemůže se urážet, ani strachovat vyšetření, jestliže v činnost svého vůdce skutečně věří. Musí naopak doufat, že právě to a nikoliv bez-

nadějně novinářské polemiky jest způsob, při kterém vyjde pravda najevo. Nemá ostatně, obávám se, mnoho na vybranou: nedojde-li k vyšetřování sborem několika vážných mužů, nadlouho budou kralovat pouhé pomluvy. Mám-li volit mezi vyšetřovací komisí a tímto psaním večerníků, ani na okamžik nebudu v hádat, v předpokladu, že půjde o vyšetření skutečné, nikoliv o podepsání ortelu už hotového. Nikdy jsem se nestavěl proti tomu, aby všechna pravda byla objevena. A ti lidé, kteří prohlašují — slouží jim to ke cti — že zůstanou dr. Benešovi věrni i v dobách nejtěžších, také by se proti tomu nyní neměli stavět, dokonce by to měli podporovat. Nikdo by nerozuměl tomu, kdyby vznikl dojem, že přátelé bývalého presidenta se obávají dáti souhlas k vyšetření všech okolností jeho činnosti. Všichni by se ptali: Co je potřeba skrývat? Jaká je to věrnost, která zakazuje přesvědčit se o něčem z toho, čemu má být zachována věrnost?

Vyšetřovací komise, jestliže se sejde, bude asi musít, bude-li chtít proniknout k skutečné pravdě o celé vině, nezabývat se jen několika posledními událostmi, nýbrž celým ovzduším, ve kterém se utvářel náš poměr k Německu. Státní naše tragédie byla způsobena právě tím, že se nedovedly navázat dobré vztahy s Německem. To tedy jest hlavní téma. Objektivní vyšetření bude musít posoudit, do jaké míry a za jakých obětí to bylo vůbec možno, dále tu okolnost, kdo tomu, jak, kdy a proč překážel, kdo nedovedl využití příležitosti, jestliže se naskytla. Bude musít vyzkoumat, kdo vytvářel u nás ovzduší takové, že se dlouho každý obával byť jen zmínit se o kompromisu s Německem, kdo hned na počátku našeho státního života se přičinil, aby byly položeny základy špatného poměru k Polsku, a kdo roku 1919 málem by nás byl strhl do války s Polskem; kdo nedbaje toho, že Německo má na západě určité úspěchy s kampaní proti nám, líčíc nás jako stát zbolševisovaný, kterému je nebezpečno pomáhat, ještě této kampani pomáhal a nás i v českých časopisech a českým perem líčil jako stát polobolševický. To a mnoho jiného — vedle konkrétních okolností z Benešovy činnosti — bude třeba vyšetřit, má-li se dospět k rádnému zjištění viny, takovému, aby mohlo vzniknout poučení, jak už si v budoucnosti nemáme počínat.

Vskutku tedy vyšetřujeme a objevujeme pravdu: člověk má býti tak silný, jeho ideje a jeho věrnost tak spolehlivé, aby se nikdy nemusil bát vzít si na svou cestu náklad celé pravdy.

F. Peroutka

poznámky

Překvapení z Německa

Celou dobu od mnichovské konference, tedy od 30. září, čekají Paříž a Londýn na překvapení, které má přijít z Berlína podle toho, jak se v Mnichově jevil další evropský vývoj ministerskému předsedovi anglickému a francouzskému. Čekají či čekali ovšem překvapení příjemné, které si odváželi Chamberlain a Daladier před sedmi týdny z Mnichova. Za dobu, která zatím uplynula, neprojevila směrdatná německá místa nic, co by pro západní velmoci bylo očekávaným příjemným překvapením. Na důkaz stačí vzpomenout výmarské řeči německého kancléře. Přešel v ní mlčením vychvalované úsilí anglického ministerského předsedy o zachování míru a projevil nedvojsmyslnými náznaky svá přání ohledně povahy a složení vlád i parlamentních

většin, jaké mají být v Anglii a ve Francii. Zkrátka naděje pařížského a londýnského zahraničního ministerstva na mírový dárek, který doufala dostat ještě před vánoci, se rychle rozplývají. Tyto naděje byly v neposlední řadě založeny na zprávách, které svým vládám posílali velvyslanci anglický a francouzský z Berlína, sir Neville Henderson a François Poncet. Jejich zpravodajství a diplomatická činnost hrály velkou úlohu také v událostech posledních měsíců, které se tak krutě vyvinuly v československý neprospek. Zatím si povšimněme blíže jen doby po mnichovské konferenci.

Jak vychází najevo v západoevropských parlamentech, přesvědčil berlínský anglický velvyslanec svou vládu po mnichovské konferenci obsáhlou zprávou ohledně situace v Německu o tom, že doba je velmi příznivá pro přátelskou výměnu názorů s Berlínem a že německý kancléř vyjde vstříc anglickým přáním, když byly splněny jeho požadavky vůči Československu. Svou pevnou důvěru v takový vývoj německé politiky dokazoval již sir Neville Henderson nejenom před mnichovskou konferencí, nýbrž i po ní. Má nemalý podíl na tom, že mezinárodní komise, jmenovaná v Mnichově pro provedení československých závazků, zasedala místo v Praze v Berlíně a tím za předsednictví německého delegáta. Ostatními členy komise byli berlínští velvyslanci Anglie, Francie a Itálie. Pokud z jejího jednání pronikly spolehlivé zprávy do francouzského a anglického tisku, zdrželi se v ní zástupci anglický a francouzský veškeré iniciativy a jednoduše hlasovali s Německem a Itálií. Když prý přece jednou došlo k projevením různosti názorů mezi čtyřmi z pěti členů ohledně připojení určitého úseku československého území k Německu, bylo s německé strany dáno jasně na srozuměnou, že tento úsek bude obsazen, ať komise rozhodne jakkoliv. Načež komise rozhodla jednohlasně (nepočítá-li se ovšem československý hlas), že sporné území bude připojeno k Německu. V západní Evropě označují tento incident jako příznačný pro celou metodu, kterou se řídila rozhodčí komise.

Všechny zprávy, které se vynořují na veřejnost ohledně mnichovské konference a berlínské komise, dosvědčují bez výjimky, že nelze mluvit o vážné výměně názorů mezi rozhodujícími zástupci čtyř velmocí jak v Mnichově, tak i během podrobnějších jednání v Berlíně o nových hranicích Československa. Vídeňské rozhodčí řízení potvrdilo jenom podřadnou roli Francie a Anglie, které se ujaly při československém dramatu. Na vídeňské scéně už ani nevystoupily, když jejich účast mohla spíše uškodit československým hranicím.

Takto si ujasnilo anglické a francouzské veřejné mínění úlohu a vyřazení svých státníků na »novém uspořádání středoevropských věcí«, jak se tam tomu říká. Tím netrpělivěji se očekávalo na pařížských a londýnských místech příjemné překvapení z Berlína, aby veřejnost, hluboce otřesená událostmi posledních měsíců, mohla být alespoň zčásti uklidněna.

Chamberlain po svém návratu z Mnichova byl vůči svým kolegům v ministerské radě daleko nadějnější ohledně budoucího poměru k Německu, nežli ve svých pozdějších projevech v parlamentě. Také Daladier nabyl přesvědčení ze zpráv velvyslance François Ponceta, že německá mírová nabídka je přede dveřmi. Nejisté je zatím pro Francii, jak jí uškodila politika a zpravodajství jejího berlínského velvyslance v posledních měsících. Jisté je, že při jeho odchodu z Berlína na nové působiště francouzského zástupce v Římě se mu německý kancléř v rozlučném rozhovoru mimo uznání za účinnou práci na sblížení německo-francouzském také zmínil o dalších podmínkách pro jeho uskutečnění. Předpokládá se, že se při této příležitosti Hitler znovu po několikáté zmínil o německém zřeknutí Alasaska, o ochotě přistoupit ke smlouvám pro humánnější válku a ochranu neválčícího obyvatelstva za frontou. Nepochybně přišla řeč na plán dlouholetého, snad předadvacetiletého paktu německo-francouzského o neútočení, stejně jako dohod odzbrojovacích. Všechno to a ještě mnoho jiného by musilo být — podle německého stanoviska — podmínkou společného přátelského prohlášení Francie a Německa. Zatím je to nutno svěřit studiu právních odborníků v oddělení mezinárodních smluv německého zahraničního ministerstva, vedeném dr. Gaussem už od dob výmarské ústavy. Přeloženo do jasnější mluvy to znamená, že v Německu není naspěch s úpravou styků s Francií, třebaš je

pověřen její podrobnou formulací osvědčený znalec a pamětník dřívějších ujednání, v nichž tenkrát nebylo Německo rovnocenným partnerem.

Na některých mezinárodních místech se tvrdí, že Daladier a Bonnet věřili, že německá smířlivá ruka bude Francii nabídnuta tak, aby mohli oznámit radikálně-socialistickému kongresu v Marseille tuto potěšitelnou novinku a pak eventuálně aby parlamentní volby schválily tento úspěch většinou francouzských voličů.

Očekávané německé prohlášení nepřišlo ani ještě teď dlouho po marseillském kongresu. Při redakci jeho textu, určeného nejen západním velmocem, nýbrž veřejnému mínění celého světa, vyskytly se prý nesnáze; pramenily v tom, že v rozmluvě německého kancléře s loučícím se francouzským velvyslancem nebyly probrány mnohé otázky, které mají stěžejní význam pro příští Evropy. Poněvadž tato rozmluva byla za nynější situace na delší dobu jedinou možností otevřenější výměny názorů německo-francouzských, není valně naděje na rychlé vyjasnění mezi Paříží a Berlínem.

Mezitím získaly na významu mnohé další otázky, které nepřispějí k vyjasnění mezi Německem a Francií i Anglií. Tak na příklad německé koloniální požadavky. Nebyly ještě přesněji vytraceny, prý proto — jak se v Anglii a Francii tvrdí — že čas zpracuje britskou a francouzskou veřejnost tak, že později, zanedlouho budou snáze splněny vyšší německé požadavky. Zatím způsobily značné znepokojení u menších koloniálních států. Belgie hledá v Paříži ujistění, že nepůjde o Kongo, Portugalsko se snaží o vytvoření společenství s Holandskem na obranu koloniálních držav, které nevznikly po roce 1918 na úkor dřívějších německých kolonií. Britská dominia se brání proti ztrátě čokoliv z toho, co z nich získala. Francie i Anglie prohlašují, že není pomýšlení na jakékoli jejich koloniální ústupky Německu.

Tak či onak dojde asi v příštích týdnech na nějaké uspořádání, snad alespoň dočasné, této otázky. Zbude jich ještě tolik uzrávajících pro mezinárodní pořádek, že je spíše nutno počítat s rozháraností nežli se souladem evropských a světových poměrů.

Československo na jejich urovnání zaplatilo a doplatilo daleko nad svůj povinný díl.

Sigma

Co je s garancemi našich hranic?

Nějak se přestalo mluvit o zárukách, jimiž měly být garantovány nové hranice našeho okleštěného státu. Ačkoliv konečně vytyčení našich nových hranic má být v nejbližší době skončeno, nezdá se, že by v otázce záruk bylo vyvíjeno se strany západních demokracií ono čilé tempo, s nímž nás obě svorně proháněly v druhé polovině září, když šlo o odtržení sudetských krajů.

Pohledme, jak to s těmi garancemi vlastně je.

Prvá zmínka je o nich v anglo-francouzských návrzích z 19. září, jimiž nám vlády anglická a francouzská proti všemu našemu očekávání doporučily odstoupení oblastí, převážně obývaných Němci. Bodem 5. těchto návrhů uznaly totiž obě vlády, že Československo má právo požadovati zajištění své budoucí bezpečnosti, jestliže by bylo ochotno přijmouti navrhovaná opatření, zahrnující nesmírné změny v životních podmínkách státu. A v bodě 6. prohlásila anglická vláda — aby prý přispěla k pacifikaci Evropy — svou ochotu připojit se k mezinárodní garancii nových československých hranic proti každému nevyprovokovanému útoku.

Takto formulovanou nabídku přijala čs. vláda, když akceptovala dne 21. září po známých tragických událostech v noci s 20. na 21. září zmíněné anglo-francouzské návrhy, na odstoup sudetských oblastí. Vláda československá tehdy, výslovně prohlásila, že návrhy ty přijímá jako celek, od něhož zásadu garancie nelze odtrhnouti. Nabídka byla tedy i se všemi podmínkami přijata a stala se tímto okamžikem pro velmocí závaznou — za předpokladu, že i ostatní její podmínky (odstoupení území) budou splněny.

Mezitím došlo ke Godesbergu a k dalšímu stupňování německých požadavků v t. zv. godesberském memorandu, k naší mobilisaci a k ostatním známým událostem předmnichovským. Když mnichovské dohoda čtyř velmocí z 29. září definitivně zpečetila neblahý osud našeho státu, byla **Dodatkovým protokolem** k této dohodě nabídku anglo-francouzských záruk znovu potvrzena. Bod 1. tohoto protokolu výslovně konstatuje, že vláda anglická a fran-

couzská se k mnichovské dohodě připojily s tím, že se přidruží nabídky, obsažené v 6. bodě anglo-francouzských návrhů z 19. září a týkající se mezinárodní garancie nových hranic čs. státu proti nevyprovokovanému útoku. A zároveň prohlásili i ostatní dva mnichovští kontrahenti — Německo a Itálie — že i oni dají Československu garanci, jakmile jen bude vyřízena také otázka polských a maďarských menšin.

Československo mnichovskou dohodu přijalo. Odstoupilo Německu všechny požadované oblasti, vyřídilo územním postupem i otázku menšiny polské a maďarské. Splnilo tedy všechny mnichovské podmínky a má proto plné právo na uskutečnění slíbených garancí. Otázka záruk však stále nějak pokulhává. Bylo sice již hned po odstoupení sudetských území učiněno — podle zpráv denního tisku v té době — s anglické strany jakési prohlášení asi v tom smyslu, že Velká Británie se cítí »již od nynějška«
vázána svým příslibem. A je též pravda, že nové hranice nejsou ještě do všech podrobností vymezeny a že tedy jejich záručení převzetím přesných závazků je zatím ještě předčasné. Různé okolnosti zdají se však nasvědčovati tomu, že na západě není pro závazky ve střední Evropě valně nálady.

V Anglii se již vyskytly — a to, myslím, dokonce i ve sněmovně — hlasy, varující před převzetím nových povinností, jimž by Anglii bylo v kritické chvíli těžko dostáti, a poukazující na to, že by to bylo po prvé v dějinách, kdyby se Velká Británie tak nebezpečným způsobem exponovala ve střední Evropě.

Francouzi pak, kteří se z velké části dodnes ještě nevzpamatovali z radosti nad tím, jak pěkně se vyvlékli z tenat čs.-francouzské smlouvy, rovněž nemají — jak lze vyčísti mezi řádky i na rádcích jejich proslulého tisku — velké chuti kazit si dalšími starostmi o střední Evropu klidné zažívání nezbytného aperitívu. U obou západních velmocí jeví se pak snaha desinteresovati se o střední Evropu a přepustit ji do výhradné zájmové sféry Německa a Itálie — jak to nad jiné důrazněji ukazuje neúčast Anglie a Francie na vídeňské arbitráži o osudu Slovenska a Podkarpatské Rusi. Při tom dlužno mít na vědomí, že převzetí takovéhoto závazků měl by schváliti ještě i britský a francouzský parlament.

Nedošlo-li by tedy proti očekávání k poskytnutí záruk se strany Anglie a Francie, zbývá ovšem ještě obdobný příslib Německa a Itálie, které svým arbitrážním výrokem ve Vídni jasně daly najevo, že hodlají napříště samy rozhodným způsobem napomáhati utváření nových poměrů v dunajské oblasti. Po bezvýhradném splnění vídeňských podmínek můžeme jistě právem doufat, že tyto dvě velmoci nám naše nové hranice zaručí. Taková dvojitá záruka by nám pro nejbližší dobu patrně stačila. Osa Berlín—Řím je pro středoevropské státy mocenským faktorem, jehož záruky — jsou-li míněny doopravdy — jsou zabezpečením dnes poměrně nejjistějším. A jsou u nás přemnozí i toho názoru, že toto zajištění — pokud by šlo jen o záruky mezinárodní — zcela postačí a že není třeba (a ani snad vhodno) trvat na garancích západních velmocí. Vycházejí z trapných zkušeností poslední doby, kdy ani psaná úmluva a několikrát její výslovné potvrzení nás neuchránily před pohromou.

Názory tyto nelze sdílet. I když beze všeho uznáme, že dnes záruka Německa a Itálie je pro nás významnější, i když si odmyslíme osud Rakouska, jež také v tomto směru nebylo bez slibů — ústních i písemných, i když chováme nyní opatrnou víru v praktickou cenu západních závazků, bylo by přece jenom záhodno, aby naše integrita byla garantována všemi signatáři mnichovské dohody. Svět se dnes všelijak točí — a my máme již dnes za sebou jednu trpkou zkušenost, že se nevyplácí přihlížeti nabídky, jež se nám s hlediska daného okamžiku zdají být méně žádoucími. A dokonce již ne dělati zbytečně kavalíra.

E t a b.

Tisk jako politická zbraň

Ministr propagandy Goebbels poskytl interview redakto-ru Frankfurter Zeitung. Mimo kompetentní charakteristiku německého tisku je to také příspěvek k historii mnichovské dohody. Ministr řekl:

»Německá publicistika nemá úkol předložit čtenáři k snídání bezpodmínečně a stůj co stůj nejnovější zprávy. To je ctižádost soukromokapitalistických tiskových kon-

cernů v tak zvaných demokratických státech. Ty spolu žijí v nejtěsnější konkurenci, a který list přinese nejdříve nejčerstvější zprávu, může se obyčejně také chlubit největším nákladem. U nás plní tisk důležitou úlohu ve státním životě. Stal se nositelem veřejných povinností. Německý tisk musí pozitivně spolupůsobiti ve hře státních sil a má proto stejně důležité úkoly jako správa a škola. Se zpravodajstvím rozhlasu je to podobné. Tak na příklad sedí obecnostvo ve chvíli mnichovské konference čtyř mocností u přijímače a napiatě čeká na nejnovější zprávy o průběhu rozprav. Rozumím tomuto zvýšenému zájmu. Není mi také neznámo, že pro náš lid mnoho záviselo na výsledku konference. A přece jsem se mohl v těchto kritických hodinách jen málo ohlížeti na vnitřní tužby, protože při velkém rozhodnutí, o něž se v Mnichově zápasilo, šlo o existenci otázky národa. Konec konců nešlo o jednotlivce, třebaš byly jeho osobní zájmy rozhodnutím nejloubejší dotčeny, nýbrž o blaho nebo bídu celého národa. Národ musel světu ukazovat pevný postoj. Pro německé státní vedení bylo hlavní, zabránit během celé krise tomu, aby spekulace zahraničních kruhů vyčetla z tak zvaných situačních zpráv německého rozhlasu taktiku německého partnera a mohla ji po případě zkržít. Tak jsme v Mnichově dosáhli svého cíle.

Potom ministr vyložil, proč německý tisk přinesl Rooseveltův telegram Hitlerovi o čtyřiatřicet hodin později než tisk zahraniční:

»Také na tomto příkladě se ukazuje rozdílnost v pojetí publicistické práce u nás a v demokratických státech. V den veliké schůze ve Sportpalastu, kde vůdce znovu podtrhl bezpodmínečnost německých požadavků, poslal prezident Spojených Států vůdci telegram. Tento telegram byl ve chvíli, kdy byl odeslán, dán zároveň k dispozici velkým americkým listům a ovšem také rozšířen rozhlasem. Někteří naši soukmenovci se tedy nedověděli tuto novinku nejdříve ze svého listu, nýbrž ze zahraničního rozhlasu, který ji přinesl ještě horkou. Německý tisk a rozhlas zpravily své čtenáře a posluchače teprve o den později, a to z dobrého důvodu. V popředí německé politiky stála tehdy řeč vůdce ve Sportpalastu a nic jiného. Pokus zahraničního tisku vzít nám iniciativu tím, že se do toho vsunul Rooseveltův telegram, musili jsme odmítnouti. Nic není v dobách krise nebezpečnější, než přenechat odpůrci ofensivu. Vůdce odpověď Rooseveltovi byla připravena příští večer, v úterý ráno byla odeslána a odevzdána tisku k uveřejnění. Německý čtenář tedy našel ve svých novinách telegram amerického prezidenta zároveň s vůdčovou odpovědí. V Americe byla tato odpověď, která obsahovala obšírný výklad stanoviska k českému problému, uveřejněna jako sensace. Nikdo nemůže popřít, že v době českého sporu byla německá publicistika v ofensivě. Za světové války jsme se spokojili s tím, že jsme vypracovali a opravovali zprávy nepřátel. Tentokrát jsme však sáhli k ofensivě. Německý tisk vykonal v minulých týdnech vynikající věci. Byla to radost pro německé státní vedení s ním pracovatí.«

Nejzajímavější je jistě zmínka o skouposti německého zpravodajství během krise, aby z něho odpůrce nemohl vyčíst německou taktiku. Dr. Goebbels dokonce přičítá této vlastnosti německé vítězství v Mnichově. Přidáme-li k tomu ještě jeho zmínku, že bylo nutno ukazovat světu nekompromisní německý postoj, dojdeme nutně k úsudku, že Německo dobylo sudetských krajů v podstatě toutéž taktikou jako Rakouska. V rakouském případě ohlásilo světu okupaci jako hotovou skutečnost, ale nechalo své vojsko několik hodin čekat, aby poznalo jak budou západní mocnosti reagovat. A západní mocnosti usoudily, že už se nedá nic dělat a že zakročení by znamenalo evropskou válku. V případě československém Německo nakreslilo demarkační čáru a řeklo, že území až po ní mu musí být vydáno; ne-li, přikročí k válce. Německá propaganda se postarala o to, aby toto nekompromisní stanovisko nebylo ani slůvkem, ani jedinou nevhodnou nebo předčasnou zprávou oslabeno. A západní mocnosti opět usoudily, že se nedá nic dělat a že odpor by znamenal evropskou válku. Chamberlain a Daladier se vraceli mávajíce vítězoslavně trofejí míru. Neměli ani čas postřehnout, že ve skutečnosti přijeli s prázdnými rukama. Z. S.

Co bude ze Společnosti národů?

Do toho světa, který má dnes ještě chuť zabývatí se vzdálenými teoretickými věcmi, přicházejí ze Ženevy podivné zprávy. V organizaci Společnosti národů chystají se prý velké změny, a prvním krokem k nim bude prý důkladná přestavba vedoucího aparátu. Této akci stává se v čelo sám generální sekretář Společnosti národů, Francouz Josef Avenol, a to — jak už tomu bývá i v soukromých podnicích — pod záminkou naléhavých úsporných opatření. Společnost národů dostává však ročně — přes to, že jí chybí několik velmocí — od svých padesáti členů přes 32 milionů švýcarských franků, což je jistě částka, která jí umožňuje ukládati velké peníze v anglických a švýcarských bankách přes značnou rozmařilost, se kterou hospodaří s penězi ve věcných a osobních výdajích. Je tedy zřejmé, že i zde zakrývá spořivost jiné úmysly.

Opravdu, v kanceláři generálního sekretáře nikdo nedělá tajemství ze skutečnosti, že jde o politickou přestavbu ženevské instituce, která jako orgán mezinárodní politiky ztrácela od roku 1932 vliv i vážnost. Od konference čtyř velmocí v Mnichově ztratila i poslední oprávnění existovati v té podobě, jak byla založena v první polovině roku 1919. Společnost národů se stala přesunem mocenských poměrů ve světě a tím vzniklých nových morálních pojmů nepotřebnou a nezbývá, než ji buď přizpůsobiti novým poměrům nebo likvidovati. Byrokratický aparát se pokouší zatím o tu první možnost, která je pro něj výhodnější.

Zůstane Společnost národů, která se vzdala svého původního určení, i nadále Společností národů?

Základní zásadou Společnosti národů byla její univerzálnost, totiž účast všech civilisovaných a nezávislých států. Ale už při založení zůstaly Spojené Státy mimo ženevskou instituci. Nejvýše bylo ve Společnosti národů zastoupeno 58 států, dnes má ženevská instituce 54 členů, a čtyři velmocí — jak známo — nejsou v ní zastoupeny. Generální sekretář Avenol, který je francouzský diplomat a uskutečňuje proto i ve své ženevské funkci jenom úmysly francouzské vlády — v tomto případě pokyny ministra zahraničních věcí Bonnetta — doufá, že univerzálnost ženevské instituce bude opět obnovena, jestliže se Společnost národů zbaví svého pacifistického, demokratického, sankčního a versailleského rázu. Očekává, že se do Ženevy vrátí Německo, Itálie, Brazílie a jiné jihoamerické republiky, snad i Japonsko.

Než se Společnost národů odhodlá k této přestavbě, bude se muset podrobit těžké mozkové operaci. Jest jí vyměnití dosavadní sbor politických úředníků. Společnost národů zaměstnává 520 osob a mezi nimi asi 100 diplomatických a politických úředníků. Těchto sto úředníků tvoří mozkový trust Společnosti národů. Jeho zvláštní duch, vypěstovaný za dvacet let, to je právě duch Ženevy. Je naprosto demokratický. Tito úředníci přišli do Ženevy ze všech končin světa. Ačkoli mají se Společnosti národů individuální smlouvy, jsou samozřejmě ve spojení se svými zeměmi. I když se Společnost národů považuje často za mrtvou instituci a posílání stálého zpravodaje u Společnosti národů za jistý druh pense, je skutečnost přece taková, že těchto 100 úředníků představuje nejlepší informační aparát světa, protože tyto úředníci udržují styk nejen mezi sebou, ale i s politickými a diplomatickými místy svých zemí. Vědí — jako celek — o všem, co se ve světě děje. Jsou důležitým informačním pramenem pro své vlády.

Co má dělat nová Společnost národů? Odpověď může být stručná: méně politisovat a věnovat se víc praktickému, jinými slovy technickému sblížení lidstva. Místo boje za ideologie, ve kterém měla nezdár, měla by se Společnost národů snad starat o praktické rozřešení civilisace. Na tomto poli vykonal až dosud velmi mnoho, zlepšuje životní úroveň milionů lidí. O těchto výkonech Společnosti národů se však nemluví. Jednak proto, že pro denní tisk je tato činnost méně zajímavá, jednak proto, že byrokratická těžkopádnost Společnosti národů nemá smysl pro propagandu.

Bylo by snad suchopárné, kdybychom měli vypočítat, co všechno dosavadní Společnost národů vykonal, věnujíc se praktickým zájmům lidstva. Kromě sociálně-politických podnětů Mezinárodního úřadu práce, které byly v mnoha zemích uskutečněny k dobru dělnictva a zaměstnanců, vykonal Společnost národů ještě všelicos. Po anatolské válce vyměnila řecké a turecké obyvatelstvo, opatřila pro Řecko peníze, umožňující tak usídlení jednoho milionu Řeků.

Opatřila mezinárodní půjčky Rakousku, Maďarsku a Bulharsku, aby jim hospodářsky pomohla. Po padělení franků v Maďarsku vytvořila mezinárodní policii proti penězokazům a po zavraždění krále Alexandra mezinárodní policejní organizaci proti individuálnímu terorismu. Zjednotila celní formality a sjednotila celní názvosloví. Zorganizovala mezinárodní statistickou službu. Zajistila cestovní dokumenty pro lidi bez státní příslušnosti a vydala vlastní pasy pro ruské, asyrské a chaldejské uprchlíky. Založila Nansenův výbor pro politicky pronásledované osoby. Ji máme co děkovat za mezinárodní značky na silnicích, které usnadňují a řídí dopravu, umožňujíce automobilistům nezbytnou orientaci. Sjednotila také signalisaci v námořní dopravě. Bojovala proti moru, choleře a leprě ve východní Asii a v Africe. Vytvořila ve všech zemích hygienická zařízení, jež snížila úmrtnost. Vybuďovala instituce pro mezinárodní intelektuální spolupráci. Umožnila také vydání vědeckých publikací, které by soukromý nakladatel nemohl riskovat. Prosadila v mnoha zaostalých zemích ochranu matek a dětí. Zatlačila na východ obchod s omamnými jedy — aspoň tam, kde nevládne Japonsko — a vytvořila mezinárodní policii proti obchodu s omamnými prostředky.

Jak vidět, vykonala Společnost národů všelicos, i když politicky se jí téměř nic nezdařilo. Snad bude pokračovat v menším, když pro větší doba ještě nedozrála.

Josef P a c h t a

Lord Runciman obdivuje český národ!

The american church service committee, komitét pro bohoslužbu americké církve evangelické, přikládá pozvánce k bohoslužbě v modlitebně v Praze zajímavý, dosud neznámý dokument: odpověď Lorda Runcimana na dopis, který odeslal po okupaci pátého pásma jménem Svazu čs. reformačních církví dr. Josef Barták, pastor americké metodistické církve v Praze. Dr. Barták dne 15. října posílá Lorda Runcimana, aby použil svého mocného vlivu k takové úpravě československých hranic, jež by odpovídaly u větší míře původnímu návrhu Lorda, jež sledoval čistě národnostní zásadu. Dr. Barták přikládá národnostní mapu a poukázal dojemným, a jak k rozumu, tak i k citu působícím způsobem, že zábor území, osídleného převážně českým obyvatelstvem, vytváří situaci nesnesitelnou. Poukázal na to, že dějiny našeho národa zjevují skutečnost, že jsme již trpěli dosti za zájmy celého lidstva. Dr. Barták pak ve svém dopisu obšírně dokázal, že žádné hledisko není tak vzdáleno převážně většině našeho lidu, jako hledisko bolševické a že i pozemková reforma neměla u nás nic společného s bolševismem, ale že to bylo zákonité opatření, jímž se měla aspoň zčásti napravit křivda, uvalená na naše předky v dobách třicetileté války, když majetek všech šlechticů evangelických byl konfiskován a dán cizím žoldnům. Upozornil na zákon Boží, v němž stojí psáno: »Nepřenášej mezníku starodávného, kterýž učinili otcové tvoje, a na skutečnost, že hranice Čech po tisíc let nebyly uváděny v pochybnost.

Lord Runciman odpověděl: »Utrpení českého národa nemůže se dotýkatí citů nikoho bolestněji nežli mne. Nikdo nemohl ocenití hlouběji statečnou ukázněnost a důstojnost, projevenou českým národem. Díky Bohu, že se Evropa nevrátila do války, neboť válka by byla znamenala nejkruťší utrpení a zničení hustě obydlených a krásných měst; ať už by byl býval výsledek takové války jakýkoli, žádná nová mírová konference nebyla by předala sudetoněmecké kraje do rukou československého státu. S českého hlediska byla by tudíž válkou bojevanou nadarmo. »Of this I am certain« tím jsem jist.

Myslím, že pozoruhodné proroctví biskupa Komenského je stále ještě v platnosti a že český národ má stále ještě vládu svých věcí ve svých vlastních rukou... Udržel se mír, věřím, že statečný a svobodný český národ může žítí uprostřed Evropy věren svým starým tradicím a svým nejlepším ideálům. Doufám, že přijmete, co jsem zde napsal, v duchu přátelství prohloubeného obdivením a vděčností českému národu pro jeho sebeovládání a sebeobětování v nedávných rozhodných okamžicích.«

Tak psal Lord, asi měsíc po mnichovské konferenci. B

Copak je to za vojáka francouzského...

Svět má mnoho druhů veselých filmů. Chaplinovy chutnají hořkou skepsi, protestem proti sociálním bludům a ironií malého člověka na adresu síly a moci, jež ovládají svět,

Z Ameriky přicházejí filmové satiry, jež si tropí posměch z parvenuovských typů, z maloměstského klepaření neméně nežli ze zdánlivé důstojnosti života velikých měst, a nic nedokazuje zdravé sebevědomí Spojených Států více nežli skutečnost, že filmoví výrobci natáčejí filmy o sobě samých, o Hollywoodu a jeho nevážných stránkách. Jen příliš častá proměnlivost oficiálních hledisek sovětských na životní směry a zvyky ruského člověka způsobila, že jsme v posledních letech už neviděli dobré sovětské komedie v duchu těch, které v minulých letech si tropily žerty i ze směšných ruských postavíček společnosti. Marně a dlouho budete nyní čekat na skutečně veselý film německý nebo italský.

Fernandel je velikou láskou francouzských filmových sálů. Fernandel, který nemůže za svou podivnou formu lebky, za svůj typ nemehla, jež neumí počítat do tří, za svůj koktavý způsob mluvy, vyjevenost a naprostou bezradnost, za dvojsmyslnost úmyslů v tváři i pohybu těla, je celkem neutrální zjev, pokud se nestane symbolem. Tak se však musí jevit světu a nám s ním, jakmile je představitelem ve filmech typu toho, který běží nyní plátny našich kin. Dali mu u nás jméno Copak je to za vojáka... a celkem tento název staré populární písničky, jakžtakž sedí. Protože dnes přišla doba, kdy armády, dědicové někdejší slávy válečných polí, byly na nejednom místě Evropy vyřaděny, ztratily svou vlastní funkci, zdá se filmové Francii, že nejsou nevhodným předmětem a cílem i pro filmovou veselohru. Fernandel, hraující rekruta Ignatího, symbol všech tupců ve vojenském sukně, předstihující mnohonásobně všechny mdle a házlivě veselé vojenské postavy našich minulých nepodařených vojenských filmů a pravý protipól našeho někdejšího Švejka, který v sobě měl přece jenom jiskru ušlechtilých hnutí a jehož negace mířila jinam nežli na kořen pojmu mužné povinnosti bránit se, tento Fernandel nekoná tu nic nežli bezmeznou, tupou práci vrtáka. Kryt vojenskou uniformou slouží k zesměšnění vojenské služby, k podkopání autority vojenských šarží, k vytváření frivolních situací, k provedení důkazů pochybné pravdy, že francouzského plukovníka lze zahrát k nerozpoznání hloupému sluhovi před neméně tupým a nevidoucím generálním inspektorem. Podivný humor, který jde cestou nejmenšího odporu a činí z vojenské instituce stádo hlupáků a vyzilých kreatur, a podivná situace, za níž instituce vojska, které od věků mělo pověst nejsilnějšího obránce vlasti i své vlastní cti, mlčí. Francouzská veřejnost se asi nezvzpřela, jde-li tento film vítězně světem. Vítězně? Nám v této demokratické zemi i přes její oslabení, přes nutnost žít v uzavření a více v mlčení nežli v odporu a v kritice, připadá to vítězství, odpust, sladká Francie, velmi laciné. Bývalo Tvou výsadou rozdávat rány svobodně na všechny strany — a tak jsme posuzovali před lety Tvé Feyderovo »Nové panstvo« a nedávno Tvou satiru »Král se baví« — dnes však vidíme, že Tvé rány platí povážlivě také institucím, které chrání samu podstatu Tvé svobody.

Několik úvah na adresu členů podkarpatoruské vlády

Po druhé postavil osud Msgr. Vološina v čelo politického vedení země Bohem a lidmi zapomenuté, po staletí odsouzené k maďarské porobě a donucené trpětí následky této poroby v československém státě. Jako v roce 1919, kdy Vološin vedl delegaci této země, žádající připojení Podkarpatské Rusi k československé republice, tak i dnes stojí před důležitým úkolem spoluurčovatí další její vývoj. Nikdo z nás dnes nepochybuje o nutnosti udržení státněpolitického svazku s republikou, neboť za 20 let společného života s Čechy a Slováky přesvědčili jsme se, že byl to sice tvrdý život, ale život. Domníváme se však, že tento náš život v republice zůstane na trvalo trnem v očích maďarských pánů a jejich spojenců, kteří nepřestanou ve svém úsilí dostati nás opět do cely odsouzenou národní smrti.

Tato okolnost nás nutí, abychom státněpolitický svaz s republikou nejen udrželi, nýbrž také utužili. Bylo by omylem domnívatí se, že jmenováním karpatoruské vlády bude rozřešen definitivně vztah Podkarpatské Rusi k republice. Je zvláště důležité, aby v tomto směru nepodceňovala se nutnost tvůrčí organické spolupráce s Čechy, bez nichž další politický, hospodářský, sociální a kulturní vývoj naší

země stává se ilusorní. Odstředivost počínů karpatoruské vlády tuto ilusornost může jen zvětšit.

Náš vztah k Ukrajinčům, žijícím mimo rámec republiky, určoval se po 20 let a určuje se i dnes tak, že naši bratři touží spíše po připojení k Československu, než abychom my šli k nim sdílet jejich smutný osud národních menšin v sousedních státech. Proto je dnes příkazem doby, přispěti k upevnění československého státního organismu. Češi jsou a zůstanou tmelem československého státního organismu, představiteli jeho politické, vojenské, hospodářské a kulturní moci. Spolupracovatí s nimi musí také znamenati býti podílníkem této moci. Prakticky lze to vyjádřiti tak, že bylo by nesmyslem brániti přílivu českého živtu na Podkarpatskou Rus.

Tvořivá síla českého lidu, zvláště v ohledu hospodářském, musí vyvolati snahu po napodobivosti u našeho lidu a tím i zvýšení jeho životní úrovně a jeho politické síly. Na Podkarpatské Rusi musí se Čech cítiti jako doma a bude se tak cítiti, bude-li tam míti svou půdu, svou továrnu, svou živnost a svoji školu. Nutno počítati s tím, že Podkarpatská Rus může užíviti při racionálním hospodaření ještě jednou tolik obyvatel, než kolik jich má dnes. Vzrostle-li počet jejího obyvatelstva o schopné přistěhované Čechy, vzroste i její odolnost vůči všem nepřátelským zahraničním útokům.

Bude úkolem karpatoruské vlády, aby česko-ukrajinský poměr na Podkarpatské Rusi upravila tak, aby činnost českého živtu v naší zemi byla pro ukrajinský lid prospěšná a aby nemohla býti vykládána jako čechisace. Všechny dosavadní stížnosti na čechisaci Podkarpatské Rusi přýští odtud, že se tam usazovali pouze státní úředníci a činovníci českých politických stran, kteří povahou svého povolání byli určeni k tomu, aby vládli, aby poroučeli, vybírali daně, žili v uzavřeném kruhu a starali se jen o sebe. Nestal se však dosud pokus o zapojení české tvořivé průmyslové a zemědělské síly ve prospěch ukrajinského lidu. Nesešel se tam dosud český zemědělec s ukrajinským zemědělcem, český dělník s dělníkem ukrajinským na půdě, kterou by společně obráběl, při práci pro společné blaho země.

Dnes, kdy je vláda země formálně v rukou karpatoruské vlády, je úkolem nejdůležitějším, učiniti českého člověka podílníkem na této moci v záměnu za jeho práci na společné půdě. Nedělejme si ilusi, že to budou dělat jinak Němci, kteří se chystají ke kolonizačnímu výboji na ostatní ukrajinské země. Proces industrialisace, náležitěho využití surovin a plodů země, proces hospodářského osamostatnění a docílení státní samostatnosti probíhá všude na světě tak, že země hospodářsky zaostalé dobrovolně, ale často i proti své vůli ponechávají možnost pronikání cizím vyspělejším hospodářským silám, cizímu kapitálu a cizí organizaci práce.

Je úkolem karpatoruských politických činitelů a pražské ústřední vlády, aby se postarali o přiděl půdy pro místní ukrajinské obyvatelstvo a přistěhované z Čech provedením dodatkové pozemkové reformy. Nepředstavujeme si zlepšení zemědělského hospodářství na Podkarpatské Rusi tak, že se vezme půda místnímu ukrajinskému obyvatelstvu a přidělí se českým přistěhovalcům. Půdy je na Podkarpatské Rusi dost v cizích soukromých a státních rukou. Obě strany musí se dohodnouti o výstavbě průmyslu, obchodu, o stavbě silnic, vojenských opevnění, regulaci řek a melioraci půdy, o využití přírodního bohatství země a o přidělu práce příslušníkům obou národů podle přesného národnostního klíče tak, aby byl náležitě zhodnocen investující kapitál, odborná kvalifikace dovezených pracovních sil a pracovní síla místního obyvatelstva.

Dobrovolná dohoda místních politických činitelů s ústřední pražskou vládou o všech těchto cílech hospodářského pozdvižení země může býti pro Podkarpatskou Rus mnohem důležitější než rozřešení otázky, kolik ministrů bude míti karpatoruská vláda a musí-li to býti zrovna ministři. Tato dohoda může býti ovšem sjednána za jedné podmínky, kterou by pražská vláda bezpodmínečně uznala: musila by uznat, že kontrahentem této dohody za Podkarpatskou Rus jsou pouze zástupci jednoho národa, ukrajinského, či chtěte-li, rusínského nebo maloruského národa. Není tam Rusů kromě ruských emigrantů, a umělé dělení obyvatelstva Podkarpatské Rusi na směr ukrajinský a velkoruský nemůže vésti jinam než k dalšímu ještě horšímu politickému, hospodářskému a kulturnímu zotročení země.

Ukrajinec

S čím souhlasíme

»České Slovo« nepopře skutečnost, že v národně socialistické straně se po týdny projevovala usilovná snaha zachovat samostatnost národně socialistické strany v soustavě aspoň tří stran, v níž chtěli tvořiti stranu středu, spojky a jazýčku na váze. Teď »Českému Slovu«, rázem předsedlavšimu, je moc i pouhých dvou stran a vyslovuje se pro stranu jedinou. Chce prý skutečnou, opravdovou a nevíme jakou národní jednotu, ovšem v jedné straně! Nezamluví to slovy, že nechce z ní nikoho vylučovati. Totalita je přece s m y s l jediné strany! O to teď běží, a to je hlavní věc, že bývalý orgán národních socialistů rozchází se s demokracií v době, kdy i agrární strana demokracii přijímá a zásadně se vyslovila pro soustavu dvou stran. »České Slovo« vyslovuje se naopak pro totalitní režim, neboť méně než dvě strany demokracie mít už nemůže, neboť přestala být demokracií, i kdyby si jediná strana dala název »strana nejdemokratičtějších demokratů...« »České Slovo«, odmítajíc soustavu aspoň dvou stran, přecherodesovává Herodesa: předbáhá strany, v nichž se tendence totalitní už projeví, ale nad nimiž zvitězil směr, přijímající demokracii aspoň v soustavě stran dvou. To je holý útěk od demokracie a žádné slovíčkaření a manévrování tuto pyramidální skutečnost nezastře. A není to útěk jen od demokracie, ale je to útěk od základní myšlenky samé národně sociální strany, jež se přece o demokracii opírala. Je věru groteskní, když téhož dne, kdy »České Slovo« dává výpověď demokracii, »Národní Listy« se vyslovují pro soustavu dvou stran a stranu jednu správně považují za konec demokracie. Zdá se, že nejspřávnější vysvětlení tohoto zjevu podává onen legionář v »Lidových Novinách« z 15. t. m., jenž píše, že se naše národní společnost rozestoupila jako vesnice na hospodu horní a dolní a že »mnozí, kteří dosud patřili do hospody dolní, že se nyní tlačí úspěchaně do hospody horní, aby nezmeškali...« Tisk Melantricha má jistě právo totalitu hlásat a znáti se k ní, ale není správně vykládat tento obrát jako pokračování v tom, od čeho utíká. (Právo Lidu)

Nač se při rozmachu motorismu zapomíná

Kdopak dnes uslyší nesmělý hlásek v triumfálním rachotu motorů: proč všichni musíme tak trpně a bezmocně denně v městech i na venkovských silnicích vdechovat nesnesitelný smrad ze spáleného benzínu? Vždyť není nejmenší pochyby o tom, že je to svrchované nezdřavé a kdo ví, jaké nemoci z toho všeho lékařská věda jednou objeví! Co lidé chradne tímto otravováním! Proč tu technika svými vynálezy nezasáhne a nesestrojí nějaký filtr, který by modravý kouř z benzínových výfuků učinil neškodným, když už všichni resignovaně přihlížíme, že přes všechna nařízení se z výfuků po ulicích vesele kouří! Motoristé a technici: hic Rhodus — — K. E.

politika

100 Ducháček (Paříž):

Francouzský učitel nechce bojovat

»Připustíme-li válku obrannou, pak nám vláda bude říci všechny své války jako takové. Bojovat proti vnitřnímu fašismu se zbraní v ruce, jak to činí naši španělští bratři? Ano! Ale bojovat proti fašismu vnějšímu? Nemožno! Jediná možnost, jak se vyhnout válce, je onen prostředek, jehož použili Rusové proti našim na Černém moři: přijali je nikoli kulometry a děly, nýbrž letáky. Jsme racionalisté. Protože je třeba ze dvou zel vyvolit si zlo menší, proto chceme raději porobu než válku, neboť z poroby se člověk může vrátit k svobodě, ale z války se člověk vrací leda v rakvi.«

Toto řekl delegát učitelů z Landes, pan Larrère,

na výročnom sjezdu francouzských učiteľů dne 4. srpna 1936 v Lille. A sjezd, zastupující na 110.000 francouzských učiteľů, tleskal, jako by pan Lerrère byl vyjádřil nejnějnější kredo všech vychovatelů francouzské mládeže. Mnete si oči a už už spěcháte činit z toho zničující závěry. Tento zapřísáhlý antimilitarismus francouzských učiteľů má však ve skutečnosti celkem malý vliv na tvoření národního charakteru. Antimilitarismus hlásaný tak skandálním způsobem uprostřed zbrojící Francie, je, celkem vzato, verbalismus; pacifističtí učitelé byli před válkou, jsou i po ní. A ti ohniví pacifisté r. 1914 na sebe hodili vojenský mundur, když šlo do tuhého.

Jestliže se přes to defaitismem francouzských učiteľů zabýváme, je to proto, že učitelé, kteří zejména na francouzské vesnici představují duchovní vůdce, mohou do jisté míry působit na otce svých žáků. A ačkoli nakonec snad i pan Lerrère uposlechl mobilizační výzvy, přece jen jistě od první chvíle krise až do chvíle, kdy se za ním zavřela kasárenská vrata, nepromarnil ani chvíli a pacifistickými projevy podkopával morálku své vesnice. A to, co dělali jednotliví učitelé ve svém nejbližším okolí, dělal ve velkém Syndicat National des Instituteurs, odborová organizace francouzských učiteľů. Ačkoli francouzští učitelé představují hlavní revoluční složku na francouzské levici a ačkoli pan Bonnet a jeho přátelé představují reakci, přes to se učitelé a Bonnet letos v září dovedli shodnout a vzájemně si pomáhat.

Francouzský učitel — species extravagans

Lidová fronta francouzská počítala k svým členům kromě politických stran (socialistů, komunistů, radikálů a socialistických republikánů) a Ligy pro lidská práva také Všeodborový svaz práce a jeho prostřednictvím tedy také Organizaci francouzských učiteľů, kteří od samého začátku (přes několikrát vyhlášenou lojalitu k lidové frontě) byli vždy jejími enfants terribles. Lidová fronta byla totiž v podstatě koalici pokrokových levicových skupin, které se rozhodly bojovat sice proti sociální a politické reakci, ale v rámci demokratického režimu, tedy evolučně a nikoli revolučně. Francouzští učitelé však byli pro sociální revoluci do všech důsledků. Jsou zastánci opravdového mezinárodního a revolučního socialismu, se všemi jeho předválečnými neřestmi, jako antimilitarismem, antipatriotismem a pacifismem stůj co stůj. S lidovou frontou byli opravdu zajedno jen, když tato dělala sociální reformy — 40hodinný týden, placené dovolené, organizaci oddechu a obilní monopol. Kritisovali a nesouhlasili však se vším ostatním.

Učitelé potírali ve jménu revolučního internacionalismu nejen Bluma, nýbrž také komunisty, kteří při svém novém politickém kursu začali zpívat marseillaisu, pronášet vlastenecké řeči, hlasovat pro vojenské úvěry a vyvěšovat vedle rudé vlajky trikoloru. Komunistické vlastenecké výlevy nazvali učitelé prostě »bolševickým pseudonacionalismem« a přes tuto novou módu v lidové frontě nikdy nikde francouzští učitelé nezapívali, jako to dělali komunisté, marseillaisu. Vždy jen internacionálu.

S radikály by se byli učitelé snad ještě shodli v protiklerikalismu. Ale když pak radikální vláda v čele s Chautempsem vítala ve Francii papežova

legáta kardinála Pacelliho, francouzští učitelé neváhali prohlásit také radikály za zrádce, to jest za zrádce protiklerikalismu.

Učitel'ský recept proti válce

Když se na letošním sjezdu v Nantes (dne 6. srpna) objevil na sjezdu učiteľů pověstný Léon Jouhaux, generální sekretář vrcholné odborové organizace C. G. T., jejímž členem je syndikát učiteľů, přivítali ho učitelé voláním: »Jdi si do zákopů!« »Militaristo!« Řev byl takový, že vůdce odborářů vůbec nemohl mluvit. Příčina učitel'ské zášti k Jouhauxovi je tato: Jouhaux se občas opovážil říci, že si dělnictvo bude muset umět případně obhájit své sociální reformy se zbraní v ruce i proti v něm jššímu nepříteli. A že nic jim nepomůže 40hodinný týden a placené dovolené, jestliže to v Evropě definitivně vyhraje Hitler.

Takové řeči francouzští učitelé nesnesou, protože jejich odpor k válce je bezvýhradný. Válka je pro ně zločin v každém případě, ať jde o splnění paktu s Československem nebo o obranu Francie a jejich vlastních svobod. Poroba lepší než válka — řekl pan Lerrère. Proto byli francouzští učitelé tak nadšeni pro politiku nevmešování ve Španělsku přes všechny sympatie k španělskému proletariátu. Politika nevmešování byla pro ně zárukou, že se španělský konflikt nerozšíří v mezinárodní válku — a to bylo pro ně hlavní!

Už v roce 1937 pan Blain, učitel z Rhône, protestoval divoce proti »skandálnímu projevu Jouhauxovu, který mluvil pro národní soustředění v případě národní nebezpečí a který se tak chtěl pokusit o obnovu omylu z roku 1914«. Nakonec pak p. Blain řekl: »Zda bude mít Hitler nebo někdo jiný v Středozemním moři námořní základny, to je nám docela fuk!« Výroky některých učiteľů, které citujeme, nejsou ojedinělými protesty několika bouřliváků. Je to jen brutálnější výraz přesvědčení celku. Závěrečná resoluce učitel'ského sjezdu z loňského roku, odhlasovaná čtyřmi pětinami francouzských učiteľů, praví doslovně: »Sjezd francouzských učiteľů prohlašuje, že akce všech odborových organizací má směřovat

1. proti tiskovým akcím, povzbuzujícím válečnou psychosu,
2. proti předvojenské výchově mládeže,
3. proti dvouleté službě vojenské,
4. pro rozšíření zákona o amnestii za vojenské delikty,
5. pro zavedení liberálnějšího systému v kasárnách.«

A jako všechny předešlé resoluce učitel'ského sjezdu, i resoluce z roku 1937 končila slovy: »Pracující třída nevzdá se předem ani jednoho z prostředků, vhodných k záchraně míru, to jest také prostředku obecné stávkvy ve chvíli mobilizace.«

Opakujeme, že tuto resoluci odhlasovaly čtyři pětiny. A menšina, představující pátou pětinu? Pátá pětina si vymohla minoritní votum, protože nesouhlasila s příliš mírnou resolucí většiny. Pro zajímavost citujeme resoluci této menšiny: »Žádáme okamžitou

demilitarisaci hranic, čekající na celkovou demilitarisaci Francie. Odsuzujeme všechny války bez rozdílu a prohlašujeme, že nedáme souhlas k žádné válce, i kdyby šlo o splnění nějaké smlouvy.« Resoluce dále žádala spojení všech dělnických sil k boji proti šovinismu, proti militarismu, proti úctě k národní vlajce, proti vojenské cti a dále ke kampani, která by připravila možnost revoluční obecné stávky a obsazení továren pro případ války. »Tato preventivní sociální revoluce by brzy proměnila mezinárodní válku ve válku sociální,« pravila resoluce.

Učitel Guenoun pak k této resoluci ještě dodal toto: »Abychom zabránili mobilisaci a abychom sabotovali válku, k tomu nepotřebujeme ani obecné stávky, protože v našem Všeodborovém svazu práce (jeho členem je syndikát učitelů) jsou čtyři miliony členů, postačí, jestliže tři miliony odmítnou obléci uniformy. Jestliže toto stanovisko dovedou uhájit po dobu 24 hodin, mobilisace prostě nebude, protože stát nemá šest milionů četníků, jichž by pak k provedení mobilisace bylo třeba!«

Je zbytečné, abychom rozebírali naivnost těchto úvah, v nichž se v podstatě radí k tomu, aby se Francouzi začali bit mezi sebou, kdyby Němci táhli na Paříž, a aby se pak obrana Francie omezila na rozdávání letáků, adresovaných německému proletariátu a rozdáváných patrně mezi pochoduující S. A. a S. S. manny.

Malá dohoda: Učitelé, Bonnet & Co

Francouzští učitelé se liší od vůdčích politiků francouzských mimo jiné také tím, že jsou důslední. Mohl být tedy jejich postup v těžkých dnech Československa jiný, než byl, to jest souhlas s tím, aby si Německo dělalo ve střední Evropě, co chce? Pan Bonnet i Daladier říkali až do 10. září něco jiného než to, co pak udělali. Francouzští učitelé odjakživa říkali, že se nebudou bit a že udělají všechno, aby zabránili mobilisaci a válce, ať půjde o Španělsko, o Československo, o Anglii, o Belgii, ba dokonce i o vlastní zemi.

Ministr zahraničních věcí Bonnet, na něhož tolikrát pro jeho sociální zpátečnictví učitelé útočili, znal jejich odpor k válce. Když po godesberském ultimatu Francie začala mobilisovat, když Paříž byla zatemněna, když se v parcích kopaly zákopy, některá kina na Elysejských polích byla proměněna v kasárny, když velící důstojníci na Maginotově linii svým přátelům říkali: »Bude to hrozná válka, ale teď ji aspoň vyhrájeme, kdežto po ztrátě Československa by to bylo daleko delší a pochybnější.« Když tedy taktó celá Francie začínala být připravena k boji, Bonnet se přece jen nevzdal a učinil poslední pokus, aby podkopal obnovený elán francouzského lidu. Koho si to francouzský ministr zahraničních věcí, představující zájmy průmyslu a velkých financí, vybral, aby mu pomohl vysvětlit Francouzům, že se mýlí, když jdou tak ochotně k východním hranicím se zbraní v ruce? Vybral si za pomocníka Odborovou organizaci r e v o l u č n ě smýšlejících francouzských učitelů!

Jednoho odpoledne přijal tedy Bonnet zástupce učitelstva, generálního sekretáře André Delmase. Zároveň s Delmasem přijal i sekretáře jiné pacifistické odborové organizace, syndikátu poštovních zaměstnanců (většinou socialistů), pana Giroux. Nevíme, co si tito tři lidé řekli. Známe jen výsledek rozmluvy.

Dne 27. září objevil se totiž na všech pařížských nárožích plakát, který si přicházeli přečíst všichni ti, kdož před půl hodinou četli na jiném nároží mobilisační rozkaz Francouzské republiky. Všechny dřívější řeči a názory francouzských učitelů by jistě neměly valného praktického významu, kdyby nebylo jejich plakátu, vylepeného uprostřed mobilisace. Tento plakát nebyl bez vlivu na pozdější pokles francouzské bojovnosti a na radost z toho, že nebude třeba se bit. V plakátované výzvě syndikátu francouzských učitelů a syndikátu francouzských poštovních zaměstnanců, podepsané především oběma návštěvníky u ministra Bonneta, pány Delmasem a Girouxem, pravilo se toto:

NECHCEME VÁLKU!!!

V těchto těžkých hodinách jsme si jisti, že vyjadřujeme city nesmírné většiny francouzského obyvatelstva. Prohlašujeme proto, že chceme, aby dnešní mezinárodní krise byla řešena mírumilovně.

Když přece před několika dny byla dohoda považována za možnou a když otázka byla zásadně rozřešena, nelze dnes přece připustit, aby státníci pro otázku procedury, prestiže nebo ješitnosti přerušili jednání, trvající již několik týdnů a uvrhli Evropu do nejstrašnější války?

Žádáme po francouzské vládě, aby vytrvala v jednání a aby se nedala odstrašit novými obtížemi.

Žádáme, aby ve svých jednáních vyjádřila žhavou touhu francouzského lidu po míru, onoho lidu, který zanechal tolik obětí na bitevních polích Evropy.

Žádáme, aby nebylo oslyšeno poselství presidenta Roosevelta: »Je třeba, aby mír byl sjednán před válkou a nikoli až po válce. Násilí není řešením ani pro budoucnost ani pro blaho lidstva.«

Tuto výzvu podepsalo později na 150 lidí a osobností, mezi nimi spisovatel Jean Giono, Alain, a dva významní socialisté, Maurice Paz a Gaston Allemane.

Bonnet & Co našla si tedy spojence. Spojence velice důsledné. Osobně jsme sice přesvědčeni, že se všichni tito bouřliváčtí učitelé, jak jsme už řekli, neodvážejí neuposlechnout mobilisační výzvy, ale než jim povolávací listek dojde, vydají desítky podobných manifestů a výzev, podlamujících bojovnost francouzského národa, i když se to už bude oficiální francouzské politice méně hodit než dnes. Na příklad půjde-li o Kamerun, Togo, nebo Alsasko.

Jak se to stalo

II.

Jak se orientovat k Itálii?

Nezakrýváme si nic z povahy italského vítězství v Ha-beši. Nepřikrašlujeme si je morálně. Připouštíme celou trpkou a pro současnou Evropu zajisté ostudnou pravdu. Avšak to vše je stránka citu a poznání, to není stránka

M. André Delmas,
vůdce francouzských
učitelů.

jednání. Co máme dále dělat — přes to, že toto všechno víme?

Postavíme-li se na citové stanovisko, tedy pak buď musíme bezmocně vzdychat nad dovršenou krivdou nebo ze spravedlivého hněvu vyhlásit Itálii válku nebo se k ní chovat tak zlostně a nevlídně, až by ona sama k nám pojala kruhé nepřátelství a čekala by, až nám bude moci naše nevlídnosti oplatit. Běda, kam by nás to náš spravedlivý cit zavedl! Situace je tak zlá, že v zájmu svého národa nemáme právo ani na účinný projev spravedlivých citů. Přes to vše, co se stalo, má být pro nás a pro Evropu hlavní otázkou: má se nyní politicky pracovat tak, aby se z Itálie stal spojenec Německa, nebo tak, aby se stala — nebo zůstala — členem protiněmecké fronty? To je základní otázka, na níž si každý musí odpovědět. To je zájem, pro který musí každý krotit i svůj cit.

Představte si, že by v rozdrážděné Itálii získal Hitler spojence. Hitler na nic jiného nečeká než na takového spojence. Budeme dokonce tak laskaví, že mu ho připravíme? Že mu ho připravíme třeba ve jménu spravedlnosti? O co máme usilovat více: o spravedlnost pro Habeš či o spravedlnost a bezpečí pro svou vlastní zemi? Kdo si na tyto hlavní otázky neodpovídá, není politik, nýbrž spokojuje se jen cítěním. Nemám mnoho uctivosti k lidem, kteří, aby si zachovali přísnost své mezinárodní morálky v dokonalejším stavu, radí zacházeti s Itálií naprosto přísně bez ohledu na to, co z toho v Evropě povstane. Nevím, co by tím mohlo být ukojeno jiného než ješitnost dogmatika nebo moralisty. Necítím ani dost úcty k moralistovi, který se ve jménu spravedlnosti nechce starat o to, vypukne-li v Evropě válka, v níž zase může padnout dvacet milionů lidí, a prosadí-li pangermanismus svůj plán na našich a jiných zádech. Ať se v Habeši stalo cokoliv, hlavním úkolem Evropy zůstává organisovat obranu a přesílu proti možnému německému útoku. Je někdo tak statečný, aby se odvážil říci, že je lhostejno, na čí straně by stála Itálie v zápase, k němuž se schyluje?

»Přítomnost«, 6. května 1936

Jak má malý stát žít vedle velkého

Milovými kroky se blíže chvíle, kdy Německo, opírající se o svou armádu, vstoupí zase s plnou vahou do evropské politiky. To je hlavní smysl nynějších dějů. Bude to nová zkušenost, nový zážitek pro mnohé lidi z mladé generace. Začali politicky vnímat teprve po válce a neuvědomovali si, že žijí v abnormálních poměrech. Když se po prvé podívali politicky očima na Evropu, viděli, že Německo je slabé a nerovnovážné. Zvykli si na to. Poznali Německo krátce po porážce. Nezažili nic jiného. Nyní mají něco jiného zažít, a změna bude tak velká, že není div, jestliže se jich někdy zmocňuje téměř panika. Jejich radikální vůdcové jim to neulehčili a vedli k nim řeči, jež měly jakýsi význam, jen dokud Německo bylo slabé; líčili jim to tak, jako by bylo nejlépejší věcí Německo pokorit, přivést k rozumu nebo přimět, aby se podřídilo naší vůli. To vše byly řeči, jež snad bylo možno vésti v jediné, zvláštní okolnosti podmíněné periodě. Tito řečníci a jejich posluchači ve skutečnosti stáli na velmi tenké slupce. Tato slupka se právě nyní protrhla. Silné a rovnoprávné Německo bude pro mnohé z mladé generace neslýchaným překvapením. Bude teď nesnadnější se nad ním vypínat, bude teď riskantní se na ně obořovat tak, jak vám k tomu radili vaši vůdcové, kteří mysleli, že se mohou v oné jediné a výjimečné periodě světových dějin zařadit po domácku a navždy.

Co si nyní počnou mladí lidé s řečmi, které kdysi o poměru k Německu vyslechli? Nikdy se nemá mluvit tak, aby řeč jedinou změnou situace mohla pozbyť všeho smyslu. Všechno poučování, jež tyto vůdcové udělali mladým lidem o tom, jak se má s Německem zacházet, rázem se octlo na smetišti. Bude mnohem nesnadnější dělat teď v Evropě politiku. Také ovšem pro nás, a leckterá forma mezinárodního klackovství, kterou mnozí považovali za osvědčený vlastenectví, bude musit zmizet z našeho chování. Ostatně budou musit zmizet i klackovitosti, které jiná skupina nyní patrně pokládá za osvědčení pokrokového smýšlení. Byla u nás debata o to, máme-li či nemáme-li jít na Olympiadu do Berlína. Vyskytovali se lidé, kteří si přáli, abychom svou neúčastí dali dnešnímu německému režimu najevo, jak o něm smýšlíme. Nejtít na Olympiadu proto, že se nám nelíbí její pořadatelé, byl by akt příliš nepřátelský, byla by to okázalá urážka, a ti, kdo k tomu naváděli, nehodí

se k tomu, aby dávali rady v té otázce, jak má malý stát existovat vedle velkého. Nevědí zřejmě nic o umění, jak žít vedle velmoci tak nebezpečně.

Jestliže někdo je poslán, aby navenek zastupoval zájem státu, pak mimo jiné musí vynikat také uměním ovládat se. My všichni se musíme vedle hitlerovského Německa umět ovládat. Co nám radí lidé, kteří s tím nesouhlasí? Vlastně nám neradí nic. Pronášejí docela neurčité řeči o jakémsi boji s hitlerismem, který prý bude vítězně vybojován, při čemž není zaručeno, že za těmi řečmi vůbec něco je. Československo není povoláno k tomu, aby zahajovalo mezinárodní boj proti hitlerismu.

Nyní, kdy Německo zase jako velmoc vstupuje do světové politiky, už se ostatně může lépe rozumět tomu, proč někteří lidé u nás vždy, i za dob německé slabosti, trvali na tom, abychom svůj poměr k německé menšině uspořádali rozumně a podle slušnosti. Také toto, jak to bylo nazýváno, germanofilství, mělo na mysli prospěch vlasti. Lišilo se od jiného druhu vlastenectví, které vždy ohryzuje jen přítomnou chvíli, tím, že se dívalo do budoucnosti a předvíдалo dobu, kdy se Německo opět v plné síle objeví na scéně.

Nebude už evropské otázky, aby Německo si v ní ukládalo bývalou zdrželivost. Mládeži, již to bude připadat nezvyklým, a kterou snad budou někteří vůdci navádět, aby se poohlédla po zrádcích, co to zavinili, mládeži, která se této nové situace snad bude děsit, musí být řečeno, že to není nová situace a že její otcové nežili v žádné jiné.

»Přítomnost«, 2. září 1936.

Následky falešného vlastenectví

Henlein nevyrostl jen pangermanismem a napodobováním hitlerismu. Vyrostl tak velice také proto, že Němci jsou skutečně nespokojeni, a proto, že i nikterak hitlerovští Němci by si rádi některé věci s Čechy vyřídili. Zdálo se jim, že by Henlein byl schopen to vyříditi, a dali mu k tomu tak rozsáhlou plnou moc, jakou ještě žádná česká strana od voličstva neobdržela. Na tom má vinu ona část české veřejnosti, která, naslouchajíc lidem málo prozíravým nebo takovým, kteří v politice se nad nejnižší stupeň demagogie ještě nepovznesli, od samého převratu se chová a i na jiných vynucuje, aby se chovali tak, jako by bylo lhostejno, co si Němci myslí a jsou-li spokojeni či nespokojeni. Která jménem národa zakazuje vážněji se zajímat o to, co se s našimi Němci děje, a která konečně vykřičela za germanofila každého, kdo, vyvodiv důsledky z toho, že sami jsme do svých hranic chtěli přijmouti tři miliony Němců, považoval za potřebno i prospěšno ve státním zájmu starati se také o ně a připravovati jejich spokojenost, je-li to možno.

Když se Hitler v Německu dostal k moci, ocitla se naše německá území v pravé bubnové palbě rozhlasu Třetí říše. Všichni víme, jaký je to rozhlas a co dovede a že střední tóny nezna. Rozumní lidé na české straně si řekli, že je krajně nebezpečně, jestliže naši Němci budou vystaveni tomuto bombardování, a žádali, aby náš stát vybudoval německou vysílačku, kterou by působení říšskoněmeckého rozhlasu paralysoval a náš stát a jeho zřízení mezi našimi Němci propagoval. Pane bože, to byl kraval! Kraval ku podivu nedělali pangermáni, kteří by k tomu byli měli nejvíce příčin, nýbrž čeští vlastenci. Za špatného Čecha prohlásili každého, kdo na něco takového pomýšlí. Marně jsme kladli různé úpěnlivé otázky. Marně jsme říkali, že, poněvadž člověk naší doby je tvor poslouchající radio a poněvadž jako fakt musíme přijmouti, že mnozí Němci česky neumějí, vyrábíme takto uměle posluchačů Göringovi a Goebbelsovi. Marně jsme dokazovali, že nebude zřízením německé vysílačky ublíženo, že ani jediný Čech nebude zkrácen ve svých právech. Byl postaven proti nám mystický pojem národní cti. Tato česká národní cť by prý byla uražena, kdyby německá vysílačka byla zřízena; jestliže Němci české radio poslouchat nemohou nebo nechťejí, ať jdou hrát karty nebo kuželky nebo se baví nějakým jiným neškodným způsobem; my Češi nebudeme tak chabí ve své národní hrůdosti, abychom Němcům nadbíhali; konec konců můžeme ke každému přijímači v německých krajích postavit četníka, který bude kontrolovat, co se tam poslouchá, nebo kdybychom tolik četníků neměli, ať si naši Němci jen klidně poslouchají svého Goebelse; stejně na tom nezáleží; jsme vítězové a dost!

Tohleto nebylo nic jiného než chrápání na uvadajícím vavřinu. Ve skutečnosti ty časy, kdy nám stačilo pokládat

se za vítěze, už uplynuly. Z jednoho vítězství je možno žít tak nejméně deset let. Ale po desátém roce je už nutno toto vítězství těžce znovu probojovat a potvrzovat. Nová bitva je v proudu, a ten fakt, že jsme to před sedmácti lety vyhráli, stále více ztrácí na významu. Zase musíme být chytří a obezřelí, a máme dokonce o jednu starost více: aby nás vítězství neučinilo lehkomyšlnými. Německá vysilačka zřízena nebyla, a nyní nepochybně musíme snášeti následky: zde máte výsledky toho, že čeští Němci poslouchali Goebbelse, protože nic jiného ani poslouchat nemohli, zde máte plebiscit posluchačů říšsko-německého rozhlasu!

Dovolávám se úsudku všech Čechů, schopných rozumného smýšlení; nezkrachovala teď na celé čáře tato politika, založená na přesvědčení, že Čech se jen zbytečně poskvrňuje, když o německém problému přemýšlí a snaží se jej řešit? Byla ještě některá jiná teorie tak důkladně poražena?

Nestaráte se o naše Němce bylo jakž takž možno jen do té doby, dokud oni neměli v zádech za sebou silné Německo, ačkoliv už tenkrát bylo moudré připravovat budoucnost. Dnes, čím je kdo lepší český vlastenec, tím více se bude o německý problém starat, jestliže ovšem patří k tomu druhu vlastenců, kteří chtějí udržet stát v dnešních jeho rozměrech. Jestliže však někomu na tom nezáleží, budou-li pohraniční kůly přeneseny někam k Litoměřicím, pak ovšem může považovat za rozumnou tu politiku, kterou dělat doporučuje sbor zvláštních vlastenců.

»Přítomnost«, 29. května 1935.

Německo nejdříve zkusí zvítězit bez války

Jeden americký žurnalista napsal: »Německo nechce válku, Německo chce výsledky války.« A jeden anglický státník řekl: »Německo nechce válku, ale chce světovládu.« Je to to nejmoučnější, co o této věci může být řečeno. Je v tom také nápodoba toho, co můžeme pro nejbližší dobu očekávat. Ne hned divoký útok. Ani dnešní Německo nevezme na sebe zbytečné riziko války. Opřeno o svou impozantní armádu, kterou si vytvořilo nejen pro boj, nýbrž také na podporu své diplomacie, oznámí nepochybně jednoho dne světu cenu, za niž by mohl být mír zachován. Hitler není rozhodnut vésti válku, jestliže by mu mír mohl vynésti tolik jako menší válka. O tom tedy nepochybuje, že jednoho dne vrhne do světa s velkou vervou myšlenku revise dosavadního stavu. Všechn ten revisionismus, který jsme doposud zakusili, objeví se jako hračka vedle onoho revisionismu, s kterým nás seznámí Německo, až jeho armáda, hlavní prostředek nátlaku, bude dobudována.

Bude pak záležet nejen na nervech, nýbrž také na rozumu světa. Velmi si vážíme statečnosti, přejeme si však, aby nastupovala teprve tehdy, když už rozum ukázal vše, co dovede.

Nesmíme se omezit na zkoumání toho, co bychom si sami přáli. Ovšem že bychom si přáli, aby Německo dalo pokoj za všech okolností. Ale politické umění je právě v tom, dověsti rozumné vyrovnání svůj subjektivní stav se subjektivním stavem druhé strany a nalézt stav třetí, který co nejvíce odpovídá právu. Svět bude mít dosti práce s tím, aby odvrátil Německo od přání nespravedlivých. Neměť by si práci nesmírně a nebezpečně ztěžovati tím, že by si uložil držeti na uzdě také jeho přání důvodná. Nikdo nemůže zaručiti, že rozumné zkoumání německých požadavků je zaručený způsob, jak se vyhnouti katastrofě války. Byl by to pokus. Ale i ten pokus musí být učiněn.

»Přítomnost«, 23. prosince 1936.

Poučení z historie?

Pro nás události posledních čtyř let znamenají, že jsme zase pojednou postaveni na starou základnu své historie, která byla v obraně proti Německu. Cítíme opět živě, že starosti a obavy našich předků jsou našimi starostmi a obavami. Nastává nám znovu boj o sebezachování, jenž jako by ustal na krátkou dobu, dokud trvaly podmínky míru versailleského. Sousedství s Německem má pro nás znovu tu velkou a temnou roli, jakou mívalo v celé naší historii. Je tu ostatně jedna velká novinka: po dlouhých stáletích zase jednou stojíme vedle Německa bez oné poměrné, nebezpečné a sobecké záštity, přece však záštity, kterou nám poskytovala naše příslušnost k říši rakousko-uherské. Postavení naše je nyní tím exponovanější.

Otázkou jest, zda v našich vztazích k Třetí říši mají býti opatrnost a zdrželivost, snad někdy i potlačování vlastních citů a vášní, dovoleny, či zda jsme nějakým způsobem povinni duchu svých dějin, abychom si počínali jen radikálně a abychom se konfliktu s touto cizí vládou nijak nevyhýbali. Otázkou také jest, zda jest dovoleno způsoby, na něž jsme si zvykli v politice vnitřní, beze všeho přenáseti do politiky zahraniční, čili zda stranický radikalismus, který tak bují v naší vnitřní politice, je vhodným prostředkem i na choullostivém místě mezinárodního styku.

Budou snad jisté potíže v tom, vyložit potřebu chladné opatrnosti zejména mládeži, která dosud nezažila velmocenského postavení ozbrojeného Německa a která teprve nyní s ním se seznamuje. Naše běžná žurnalistika se stále dívá jen na jeden úsek naší historie, jen na husitství, a domnívá se, že ve všech okolnostech jsme povinni jednati tak, abychom se husitům co nejvíce podobali. Toto výlučné upření pohledu na husitství u leckterých navždy pokazilo úsudek. Byla to krátká perioda, kdy náš národ se oddával nekompromisnosti: ve všech jiných dobách musil si počínati velmi opatrně, aby se zachoval, a musil uzavírat množství kompromisů. Český historik Goll řekl, že přijavše germanisaci částečnou, uchránili jsme se tím germanisace úplné. Jiný český historik, Novotný, praví o sv. Václavovi, že už za svou ústupnost vůči Německu, která byla v zájmu klidného vývoje, zasluhuje jméno národního svatého. Sv. Václav, aby se vyhnul útoku Němců, přijal křesťanství, jsa proti nám v té výhodné situaci, že mohl přijmouti od Němců něco, co znamenalo pokrok v evropském vývoji... Ale nikterak se na druhé straně nezpronevěříme duchu své historie, jestliže aspoň pro styk s touto výbojnou říší zvolíme si taktiku opatrnou, takovou, která se vyhýbá konfliktům tak dlouho, pokud je to vůbec možno. Je-li k tomu třeba uložiti si někdy zdrželivost, i to musíme učiniti.

»Přítomnost«, 17. února 1937.

Byly dva způsoby — zvolen třetí

Je pravda, že Němci byli před dvaceti lety poraženi. Ale to byl jen jeden akt historie, a kdo si může mysliti, že tu byl napsán akt poslední? O city poražených je možno se nestarati jen tehdy, jestliže jsme je rozdrtili úplně. Podařilo se Němce takto zdrtiti a učiniti je bezmocnými? Každý ví, že se to nepodařilo, a že oni, ač jim byl uložen těžký mír, přirozenou silou velikosti své země, svých nadání a své pracovitosti dopracovali se již zase téměř stejného stupně moci, na jakém stávali kdysi. Německo se s hřmotem vrací na světovou scénu. Co to znamená pro versailleský mír?

Versailleský mír bylo možno udržeti jen dvojím způsobem: buď pohotovosti k dlouhému a opravdovému násilí, k posilání anglických a francouzských posádek do Německa po každé, kdy by tato země zdvihla hlavu, nebo takovým spravedlivým a pacifickým vybudováním míru, že by Němci sami byli pro něj vnitřně získáni. Avšak vítězové nešli důsledně ani tou ani onou cestou. K tak vynikajícímu násilí, jakého by bylo bývalo třeba, kdyby se měl svět pořádat bez ohledu na německé city, necítili dosti odhodlanosti a někteří z nich se ho přímo štítili. K takovému pak vybudování míru, aby si mohl získat vnitřní souhlas Němců, neměli dosti filosofie a dosti odhodlanosti morální.

Následek toho jest, že zesilivší dnes Němec povstal proti míru, který nenávidí, poněvadž nebylo učiněno vše, aby se mu stal snesitelným. A zase jsou dnes jen dvě cesty: buď udržet starý mír mocí nebo vytvořit nový mír dohodou. Versailleský mír nebyl na všechny časy vyhrán, a to, že se to objevilo, jest hlavní současná událost. Zatím se udržuje mír zbrojením, a všichni s tím zařijí souhlasíme. Ale víme také již dostatečně, jak vrátká jest ustavičně základna míru, založeného jedině na zbrojení a na ničem jiném.

Nyní je třeba buď výlučně se spoléhati na meč nebo se pokusiti o založení nového systému mírového dohodou. Tento nový systém by mohl být založen jen na úplné rovnoprávnosti Německa, k čemuž patří vrácení kolonií a odstranění ještě i zbytků těch opatření, jež berou Německu úplnou suverenitu nad jeho územím. Ať se díváme kam díváme, žádná jiná idea není na obzoru.

Zda by to bylo také v linii Společnosti národů? Jen kdo o této Společnosti nic neví, jen kdo pozapomněl,

k jakým účelům byla utvořena, může se takto ptáti. Tvůrcové této instituce nebyli tak nehybné mysli, aby se domnívali, že litera smlouvy jednou napsané je s to svěť spoutati navždy a zastaviti všecken vývoj. Přicházely na ně dokonce myšlenky, že lpět neústupně na stavu jednou vytvořeném, může býti velmi škodlivě a může podrývati mír. Proto vsunuli do úmluvy o Společnosti národů také tento odstavec, který si nezaslouží, aby byl pokryt prachem zapomnění: »Shromáždění může občas doporučit, aby členové Společnosti národů revidovali smlouvy, které nebylo možno zachovávat, a uvažovali o mezinárodních poměrech, které by mohly ohrozit mezinárodní mír, kdyby nadále trvaly.«

To jest všechno jiné než jen konservativní lpění na jedné situaci, na jednom vykonaném rozdělení majetku. To jest paragraf, jehož užitím může Společnost národů přispěti k podepření míru, když jinými prostředky se jí to dosud nepodařilo, snad právě proto, že měla zásadní neochotu užívat někdy také paragrafu tohoto. Hned v prvním zasedání Společnosti mluvili italští delegáti — tenkrát ještě vyslanci demokratické vlády — o spravedlivém rozdělení surovin. Byli vyslyšeni bez ohlasu. Následkem také této neochoty začali brzy do Ženevy docházet delegáti fašističtí, a historie habešské války a historie evropská po ní dokazují, že to Itálie myslila zcela vážně se svým zájmem na spravedlivém rozdělení surovin. Bude se svět nyní stejně nepozorně dívat na Němce, jako se tenkrát díval na Italy, a je ochoten se vystavit zase nějakému překvapení?

»Přítomnost«, 24. listopadu 1937.

Dokončení příště

Robert Dell:

Jak bylo Československo zraženo

Americký týdeník »Nation« publikoval v posledních měsících rozbor evropské situace od dopisovatele »Manchester Guardianu«, Roberta Della, jednoho z nejlepších britských žurnalistů. Tyto rozbor vzbudily velkou pozornost v americké veřejnosti, ježto z nich bylo zřetelné, že jejich dopisovatel jest neobyčejně dobře informován a má přístup k diplomatickým pramenům. Po mnichovské konferenci Dell publikoval rozbor toho, co jí předcházelo v britsko-francouzských diplomatických kruzích, a jeho článek je nazván »Podvod vládně v Evropě«. Jistě, že historické badání jej sem tam opraví, ale v hlavních obrysech jeho analýza zůstane nezměněna.

Rozvrat Francie

Zrada Československa jest skutečnována. A zástupci lidu v britském a francouzském parlamentu schválili čin, stávající se tak jeho spoluvinníky. Ve francouzském parlamentě 535 poslanců schválilo akci vlády a jenom 73 komunistů, 1 socialista a 1 zástupce pravice hlasovali proti. Jména oněch dvou mužů zasluhují uvedení. Byli to: Pierre Bloch a Henri de Kerillis.

Toto morální zhroucení Francie jest největším zklamáním mého života. Téměř po padesát let byla Francie mou druhou vlastí a mým duchovním domovem. Francouzi mají své chyby jako jiní lidé, ale byli vždy statečnými a mívali vysoký smysl pro čest. Nemožu věřit, že se během několika týdnů tak náhle změnili. Až si uvědomím, jak byli oklamáni několika politiky a koupeným tiskem, jsem jist, že se obrátí na ony muže, kteří je zradili a zneuctili; potom však bude již pozdě.

Neklamme sami sebe! Pravděpodobnost — srdcevrucí pravděpodobnost — je, že toto je konec Francie jako světové velmoci. Vina Francie jest větší nežli Anglie, neboť Francie byla spojencem Československa, kdežto Anglie nikoliv. Mimo to několikrát během posledních šesti let Německo učinilo jakési návrhy Československu. Při jedné příležitosti německá vláda navrhla pakt o neútočení pod podmínkou, že Československo se

vzdá smluv s Francií a Ruskem. Po každé československé vládě se radila s francouzskou, a pokaždé bylo jí řečeno, aby odmítla německou nabídku a po každé dostala ujištění, že Francie jest pevně a neodvolatelně za Československem. Takto tedy z loyality k Francii a k smlouvám Čechoslováci ztratili příležitost domluvit se s Německem za podmínek méně nepříznivých nežli oněch, jež tím byly nyní uloženy britskou a francouzskou vládou. Až do 18. září francouzská vláda pokračovala v ujišťování čs. vlády, že jí bude podporovat, ale pak Eduard Daladier a Georges Bonnet se dohodli. O druhé hodině ranní 21. září, když čs. vláda odmítla přijmout německo-franko-britský plán, prezidentu Benešovi bylo předloženo britským a francouzským vyslancem v Praze ultimatum. Bylo řečeno, že, když odmítne návrhy, Francie nesplní závazky, plynoucí ze smlouvy, a Československo že zůstane samotno v boji proti Německu.

A tento čin byl spáchán politiky francouzské levice. Anatole France řekl, že na vládních místech ve Francii není nikdy třeba reakcionářů, proto: vždycky možno najít muže na levici, kteří provedou jejich politiku. Události posledních tří let ho skutečně ospravedlnily. Žádná pravcová vláda by nemohla udělat to, co provedl kabinet Daladierův. Postavila by se proti ní opozice všech stran levice, počítajíc v to stranu radikálních socialistů, jejímiž členy jsou Daladier a Bonnet. Toto jednání se strany Daladiera a Bonneta nepřekvapuje. Daladier zůstal věren své minulosti, neboť byla to jeho politika v roce 1933 a jeho tajné vyjednávání s Hitlerem pomocí prostředníka poslance Ferlanda de Brinon, jež vehnalo Polsko do náručí Německa.

Ale nejsou to jenom radikální socialisti, kteří jsou odpovědni. Jejich odpovědnost jest plně sdílána francouzskou socialistickou stranou a jejím vůdcem Leonem Blumem.

Nejponurejší úlohu v této aféře hrál Georges Bonnet. V poslední době, mezitím co ujišťoval československou vládu podporou Francie, v soukromých rozhovorech neskrýval přesvědčení, že Francie by měla odhodit Československo, aby dosáhla dohody s Německem. Zašel dokonce tak daleko, že řekl německému vyslanci v Paříži, že jest příznivě nakloněn plebiscitu v severočeských oblastech.

Bonnetovo stanovisko přesvědčilo diplomatické kruhy v Paříži a také nepochybně Hitlera, že Francie nesplní své závazky vůči Československu.

Neváhám říci, že Lavalova politika dohody s Německem a Itálií by byla mnohem méně zhoubná pro Francii. Bylo by mnohem lepší jednat s Německem v roce 1935 na rovnocenné základně, nežli trapně před ním kapitulovat v roce 1938. To neznamená, že podle mého přesvědčení byla Lavalova politika správná. Francie neměla volby mezi dvěma zly. Kdyby bylo pokračováno v politice Louise Barthoua, Francie mohla býti nyní silnější nežli kdykoliv předtím.

Hlavní odpovědnost je na Francii

Přes to, že Hitlerova norimberská řeč byla prudká, bylo vidět, že nechce válku. Diplomaté v celé Evropě byli téměř jednotni, že, kdyby Anglie, Francie a Rusko společně informovaly Hitlera, že německý útok na Československo bude znamenat válku se všemi, nikdy by nebyl odvážil tohoto útoku. Britská vláda ale odmítla udělat takové prohlášení, protože Chamberlain nade vše si přál vyhnout se spolupráci se sovětským Ruskem. Bylo však vždy jisté riziko, že Hitler by byl přece a přese všechno šel do války s Británií, Francií a Ruskem, zvláště když v norimberské řeči zašel tak daleko. Britská a francouzské vládnoucí třídy poznaly, jaké nebezpečí by to bylo pro ně, a to nehodlaly riskovati. Pro-

hlášení britského zahraničního ministerstva 26. září znělo:

»Jestliže bez ohledu na všechno úsilí britského premiéra Chamberlaina dojde k německému útoku na Československo, okamžitým výsledkem bude, že Francie přijde na pomoc a Británie i Rusko budou jistě státí při Francii.«

Jako ve všech předcházejících britských deklaracích o odpovědnosti za válku, tato byla hozena úplně na francouzskou vládu. Ti, kdo měli Daladiera a Bonnetta, věděli, že nebudou mít nikdy odvahu ji převzít. Jak Daladier řekl ve své řeči před parlamentem, byl to on, který telefonoval Chamberlainovi v noci z 13. na 14. září a navrhl, že »by měly býtí přímé schůzky mezi odpovědnými muži«. Daladier si zřejmě přál jít sám do Berchtesgadenu nebo s Chamberlainem. Tento však trval na tom, jít sám, a Daladier, jako obyčejně, ustoupil.

Proč francouzská vláda tak náhle poklesla právě v okamžiku, kdy britské veřejné mínění se začalo zpevňovat? Nebylo to z vojenských důvodů, neboť generál Gamelin hlásil, že francouzská armáda je připravena na válku a že je silná vyhlídka na porážku Němců. Podle mého názoru důvodem k tomu bylo, že Daladier a Bonnet nikdy nepomýšleli jít do války za žádných okolností! Chamberlain se vrátil 17. září z Berchtesgadenu a příštího dne Daladier a Bonnet odletěli do Londýna a byli informováni o Hitler-Runcimanově plánu. Když se vrátili do Paříže, Daladier prohlásil, že ustoupili britskému nátlaku, ale to nebyla pravda. Pravdou bylo, že jak lord Halifax, tak sir Vansittart (a tento zvláště) vyslovil velké námitky proti Hitler-Runcimanovu plánu. Kdyby je byli Daladier a Bonnet podporovali, Chamberlain by byl nucen ustoupiti. Ale Daladier i Bonnet podporovali Chamberlaina proti nim.

Nepřavda o schůzce s Litvinovem

Během schůzky v Londýně, 18. září, Bonnet podal zcela falešnou zprávu o průběhu rozhovoru, který měl s Litvinovem 11. září v Ženevě. Bonnet totiž řekl, že Litvinov mu vyložil, že Rusko by nemohlo intervenovat k záchraně Československa v případě války. Ve skutečnosti Litvinov řekl Bonnetovi pravý opak. A dále, Bonnet vzal do Londýna dobrozdání generála Gamelina, z něhož četl jen několik prvních stran, na nichž šéf francouzského generálního štábu uváděl slabosti francouzské armády. Ve zbytku dobrozdání generál Gamelin vyložil výhodné stránky a zakončil ve smyslu, o němž jsme se již zmínili.

Bonnet, když se pak vrátil do Paříže, dal kolovati v jistých francouzských listech zprávám, že ruská vláda byla požádána zahájit vojenské porady s Francouzi a že odmítla. Opětně pravý opak byl pravdou. Nežli Litvinov odjel z Moskvy do Ženevy, navrhl schůzky vojenských představitelů, a opakoval Bonnetovi tento návrh 11. září. Litvinov veřejně prohlásil ve dvou řečích v Ženevě, v jedné před shromážděním S. N. a v druhé před jedním komitétem, že Rusko splní své závazky z paktu s Československem plynoucí. Mezi tím, když 22. září byl Chamberlain v Godesbergu, lord de la Warr měl v Ženevě poradu s Litvinovem a Litvinov žádal opětně o vojenské porady. Jakmile se Chamberlain vrátil z Godesbergu, všechny styky s Rusy přestaly. Francouzská vláda odmítla uspořádat vojenské rozhovory, i když zdánlivě dělala přípravy k válce. Toto, dle mého názoru, jest přesvědčující doklad, že francouzská vláda za žádných podmínek nechtěla jít do války.

Umělé tvoření válečné paniky

Chamberlainova vlastní slova o tom, co se dělo v Godesbergu, ukazují, že on sám si přál přijmout godesberské ultimatum. Když odjížděl z Godesbergu, řekl

novinářům: »Teď záleží na Čechách.« Rozhořčení, vyvolané ve Francii i v Anglii tímto ultimatem, bylo tak veliké, že nebylo možno je přijmout. Na základě toho tedy se Chamberlain a Daladier rozhodli postrašit britskou a francouzskou veřejnost, aby je vehnali do kapitulace. Vojenské přípravy v obou zemích nebyly nic jiného nežli nákladné divadlo, zamýšlené k rozšíření paniky a k tomu, aby umožnily Chamberlainovi a Daladierovi tvářit se, jakoby zachránili Evropu od války.

Podle Daladierova prohlášení 4. října v parlamentě, byli to zase Francouzi, kteří první utíkali. 26. září poslal Chamberlain po siru Horace Wilsonovi dopis Hitlerovi, na nějž tento odpověděl nekompromisním způsobem. Během noci ze 27. na 28. září Daladier a Bonnet telefonovali francouzskému vyslanci v Berlíně, Francois-Poncetovi, a dali mu instrukce jíti okamžitě za Hitlerem a říci mu, že francouzská vláda svolí k rozšíření anglo-francouzského plánu z 19. září, jímž se dovoluje Německu okupovat 1. října celé území, jež mělo Československo postoupit. Takto, onoho dne francouzská vláda kompletně kapitulovala.

Chamberlain pak 28. září poslal osobní depeši Hitlerovi, v níž ho informoval, že může »dostat všechno žádoucí bez války a bez odkladu«, a navrhol jít do Berlína k projednání detailů předání s Hitlerem a reprezentanty čs. vlády společně se zástupci Francie a Italie, jestliže si to bude Hitler přátí. »Jsem přesvědčen, že můžeme dosáhnouti dohody v týdnu,« napsal Chamberlain. Ve skutečnosti jí dosáhli ve čtyřiatřiceti hodinách, protože dohoda byla prostá kapitulace. Hitler odmítnul dovolit Československu mít své zástupce na konferenci a Chamberlain k tomu svolil.

Nová posice Francie

Francie je nyní ve strašné posici. Ztratila svého posledního spojence a nemá na světě přítele. Zničení čs. opevnění znamená, že 35 až 40 německých divisí bude uvolněno v případě války k útoku na Francii. Z tohoto důvodu jedna francouzská vláda za druhou zabraňovaly Československu dohodnout se s Hitlerem. Jsou obavy, že Francouzi brzo budou donuceni uvědomit si, že připojivše se k vraždě Československa, spáchali národní sebevraždu.

Mnichovskou kapitulací britsko-francouzské přátelství bude oslabeno. Pohrdání Daladierem a Bonnetem jest těžko zakrýváno v britských oficiálních kruzích. Lidé v Anglii již začínají říkat: Nejsme zrádci, protože jsme neměli smlouvu s Československem, ale Francie jí měla. Odpovědnost za kapitulaci bude uvalena na Francii. Tentokrát se skutečným oprávněním.

národní hospodář

K. Synek:

Miliony v odpadcích

Postavíte-li se ráno před vysočanskou spalovnu, uvidíte přijíždět celou kolonu velikých šedo zelených automobilů podivného tvaru: jsou to vozy Praga-Kuka, které si pražská obec obstarala pro odvážení odpadků před pěti lety. Kde jsou ty časy, kdy se odpadky odvážely »vyzvánkou«, totiž primitivními popelářskými vozy, u nichž si dávala dostaveníčko celá ulice! Neuslyšíme už vyzvánění popelářů, kteří chodívali dům od domu jako apoštolové, ale zato nevdechujeme ani popel, který se v ulicích vznášel, jakmile si povozy přijely pro popel z pražských domácností. Čas a moderní technika odstranily tyto povozy právě tak jako

pražská smetiště na okraji města nebo v zmenšeném vydání přímo pod okny příbytků.

Věřte nebo nevěřte, ale v Praze už nelze vyhodit něco na smetiště. Chcete snad nazvat smetištěm skvělý moderní podnik, jakým je vysočanská spalovna odpadků, která je asi nejmodernější továrna tohoto druhu v celé Evropě? Můžete považovat za smetiště podnik, který je současně teplárnou a výkonnou elektrárnou, zásobuje pohonnou energií několik průmyslových závodů?

V hlavním městě republiky neplatí už ani starý biblický zákon, že se všechno obrací v prach a popel. Nebyla to ostatně nikdy pravda, že popelářské vozy odvážely na smetiště jenom popel. Našly se v něm vzdychky nejrůznější pevné odpadky, z nichž by se daly sestavit zajímavé sbírky dokumentující dobu. Předválečná protirakouská nálada pražského lidu vyjadřovala se mimo jiné i tím, že mezi odpadky bylo nápadně mnoho obrazů a sošek Františka Josefa. Válečná a poválečná leta zásobovala smetiště náboji a jinými vojenskými předměty. Najdou se však mezi odpadky také soukromé dokumenty z rodinné kroniky. Kovovou sošku, kterou děti věnovaly »milovanému tatínkovi k narozeninám«, vyhodili už vnuci na smetiště, totiž do »přesypných nádob«, které stojí na dvorku každého pražského domu. Vitřiny vysočanské spalovny uschovávají mnoho takových předmětů, dokonce i rokokovou podušku a hned vedle ní krásnou ciselovanou saracénskou přilbu.

Název vysočanské instituce nesmí svádět k omylu; v ohromných kotlích nespalují se všechny odpadky a nemění se vůbec v prach a popel. Obsah přesypných nádob, jichž je v Praze asi 50.000, prochází nejdříve velmi pečlivou prohlídkou a jenom bezcenný zbytek je potravou ohně. Praha má již v zacházení s odpadky velikou zkušenost, jistou tradici a dosud nesporně nejlepší organizaci. Všechno, co pražské domácnosti vyhodí do kovových přesypných nádob, odváží sběrné automobily se zvláštním bezprašným vyklápěčem do vysočanské spalovny. Z odpadků nepropadne vskutku ani hřebík. Obsah sběrných vozů pohlíí ohromné rotační zásobníky, z nichž menší předměty propadávají automaticky do dalších zásobníků, putující poslušně — pokud jsou kovové — k velikému elektromagnetu. Větší předměty odnáší pohyblivý pás k zapracovaným dělníkům, kteří vybírají a roztřídí všechny hodnotné odpadky. Do jedné nádoby házejí kosti, do druhé barevné a do třetí bílé sklo, do čtvrté kovové odpadky a do páté starý papír. Nic nepřijde nazmar. Hodíte-li do přesypných nádob nějaké střepy, najdou je ve vysočanské spalovně docela určité a dodají je k novému průmyslovému zpracování. Zahodíte-li kost, bude snad již druhý den v klišárně. Zbavíte-li se konzervové krabičky nebo jiného kovového předmětu, dostane jej zcela jistě některá naše huť. Neztratí se ani stará objímka, ani kousek starého papíru. Nezapadne ani zbytek bavlněné látky a vítr neodvěje poletavý popel. Všechno, co zůstalo »na dně« vysočanské spalovny, přijde do ohromných kotlů, mění se vysokým žárem ve výbornou strusku a nakonec se objeví třebas (v spojení s cementem) jako stavební tvárnice, která již v tolika případech nahradila cihlu. Strusku a stavební tvárnice nestačí vysočanská spalovna ani dodávat. Při tom jsou ovšem bezcenné odpadky základním materiálem pro teplárnu (pára!) a dále pak pro elektrárnu, která vyrábí proud pro síť vysokého napětí.

Teď je už snad jasné, že sbírání odpadků má také u nás určitou tradici. Nesbírali jsme jenom staniolové obaly pro Ústřední matici školskou a neměli jsme pouze několik lidí, kteří se sbíráním odpadků zabývali po živnostensku, volající do ochraptění »hadry, kosti, kůže«. Máme už pět let rozvětvenou organizaci pražskou, vysočanskou spalovnu a dobré začátky v některých jiných městech. Víte, kolik odpadků dovede velké

město nahromadit? Pražská spalovna je vybudována na normální výkon 612 tun odpadků za 24 hodin. V r. 1956 dovezly vozy »Praga-Kuka« do vysočanského podniku 96.000 tun odpadků. To je 9600 vagonů!

Národohospodářský význam odpadků.

V nejtěžších letech krise začali se sbíráním odpadků zabývat také mnozí nezaměstnaní, jsouce s počátku nezkušenými amatéry. U dveří zazvonil člověk, vyřazený z práce. »Nemáte, milostpaní, nějaké staré noviny? Nemáte, prosím vás, nějakou nepotřebnou láhev?« Za čas se tito lidé, kteří nechtěli prostě žebrot, zavedli. Měli už stálejší dodavatele, nebyli již vydáni na milost náhodě a po nějaké době našli dokonce cestu k firmám, které se nákupu odpadků věnovaly odborně a zcela po živnostensku.

Teď je ovšem zájem o nejrůznější odpadky mnohem větší. Zahlédl jsem již inserát tohoto znění: »Pozor! Šeřte! Veškeré průmyslové odpadky (sklo, láhve, hadry, železo, litinu, veškeré kovy zaplatím nejvyššími cenami a odvezu od vás. Pište firmě...« To je doklad, jak odpadky stouply ve vážnosti. Není to jenom proto, že o některé suroviny je dočasně nouze, ale i z toho důvodu, že se učíme správněji hodnotit význam průmyslového materiálu, starající se o racionální využití každého kousku. V tomto ohledu nebyla naše výroba na výši. Měli jsme i dosud závody, kde se ve výrobě neztratilo nic a odpadky byly vskutku využity, ale máme také podniky, kde se materiálem plýtvá, ale zato spoří na mzdě a samozřejmých hygienických opatřeních. Viděl jsem závod, kde každý dělník má pro odpadky vlastní skříňku, ale prohlížel jsem také podniky, kde se cenné kovové odpadky házely jednoduše na hromadu, rezivějice pod širým nebem.

Veřejnost má o sbírání odpadků většinou zmatené názory. Jedni se domnívají, že odpadky budeme moci nahradit všechno možné — druzí se zas sbírání průmyslových odpadků prostě posmívají. Správnou představu umožní nám statistika o dosavadním použití a spotřebě odpadků. Ačkoli jsme dosud trochu sbírali, byli jsme přece rozmařilí, dovážejíce víc odpadků než jsme museli. Za statisíce korun? Za miliony? Nikoli. Za desítky milionů! Podívejte se, co všechno a kolik jsme dosud kupovali ze zahraničí:

Druh:	V tunách:	Cena v Kč:
Kosti	2.908	3,589.000
Zvířecí šlachy a jiné mazné odpadky	7.834	12,997.000
Odpadky z výroby skla	2.181	1,025.000
Kůž: na kliš	2.828	1,281.000
Textilní hadry k výrobě papíru	12.641	59,615.000
Papírová makulatura	19.146	15,923.000
Korkové odpadky	1.830	2,609.000
Železné piliny	6.006	1,042.000
Staré železo (přelámané a v odpadcích)	250.098	186,550.000
Zinkové odpadky	4.121	9,044.000

Uvádíme jenom některé položky, ale už jsme dospěli k 300 milionům Kč. Část devis, které jsme za tyto odpadky zaplatili, mohli jsme jistě uspořit, opatřující si odpadky doma. Jsou průmyslové odpadky, které budeme stále dovážet (na příklad odpadky bavlny, lasturové skořepiny atd.), jiné si však můžeme z valné části zajistit doma.

Nedejte se ovšem statistikou mýlit, protože mezinárodní obchod je spletitý a má spoustu zatáček. Vidíte-li, že jsme v r. 1937 dovezli přes 2000 tun odpadků skla, jsouce klasickou zemí sklářského průmyslu, všimněte si také, že jsme zato vyvezli přes 16.000 tun stejného zboží. Jsou obory, v nichž je obchod odpadky již dávno pevně organizován, v obchodě se starým železem spolupracují na příklad hutě odedávna. Totéž platí v podstatě o jiných kovech, o zinku, mědi, olovu, cínu.

Důležitější odpadky, které vznikají hromadně při tovární výrobě, jsme ani dosud nezahazovali. Nyní je ovšem budeme sbírat mnohem pečlivěji. Je sporné, máme-li tuto starost svěřit firmám, které se dosud na tento obchod specialisovaly — nebo máme vytvořit novou organizaci? Uvažujeme-li o tom docela nezáužatě, není vlastně důvodu, abychom tvořili novou organizaci. Co se týče využití hromadných průmyslových odpadků z továren, nedělejme si příliš veliké iluze a nedomnívejme se, že výsledky pozornějšího sbírání budou úžasné. Víc záleží snad na racionálnější výrobě.

Odpadky v domácnosti.

Něco jiného jsou ovšem nejrůznější zbytky v jednotlivých domácnostech. Ani ve velkých městech nejsme ještě tak daleko, abychom měli v každém bytě zvláštní nádobu na odpadky, odkládající každou korkovou zátku a každý hřebík. O německých hospodyních víme už dávno, že si domácnost bez »Mülleimeru« (tak se nazývá ta podivná nádoba) nedovedou ani představit. Největší potíže se sbíráním odpadků z domácností budou patrně v menších městech a na venkově, protože tam se s odpadky dosud nezacházelo šetrně a pozorně. Kostí, staré hadry, papírové odpadky atd. vyhodily se obyčejně na hnojiště a vyvážely na pole jako kompost. Venkovští lidé jsou sice spořiví a zacházejí s věcmi velmi šetrně, ale měli snad schovávat korkové zátky a kosti, až někdo pro ně přijde? Měli je vozit do města, třebaš by se jim to nevyplácelo? Hadrář se dosud objevil málokdy a měl zájem pouze o určité odpadky. Venkovští lidé dovedou výborně uschovat zbytky, které pak mohou doma zpracovat, ale pro ostatní věci nemohli mít dosud vytříbený smysl. Podívejte-li se do venkovských světnic, spatříte často báječné koberce, které si venkovské ženy vyráběly samy ze zbytků všelijakých textilních látek. Bývají to koberce, které přetrvávají celé generace.

Právě sbírání odpadků z domácností bude v menších městech a na venkově nejslibnější a — nejsvízelnější. Lidem bude třeba vštípit smysl pro sbírání odpadků. Nejlépe by snad posloužil kratičký, zato však názorný film, který by ukázal, co se s odpadky dělá, co se z nich vyrábí a jakou hrají úlohu ve výrobě a v celém hospodářství. Neškodilo by také několik dobrých přednášek v radiu. Mají-li tisíce lidí něco opravdově dělat, musí to považovat za svou vlastní věc. Není třeba vzbuzovat přehnané představy, aby lidé uznali, že jde o vážnou práci.

Odborníci, s kterými jsme o věci mluvili, nejsou nadšeni, že se sbírání odpadků svěřuje školním dětem, třebaš jde o dobrovolnou práci. Mají několik vážných námitek: jak budou děti nosit odpadky do školy? Je hromadění odpadků ve škole hygienické? Nedostanou se děti do styku s předměty, které jsou velmi často přechovavačem infekční nákazy (v r. 1951 zavinito vysočanské smetiště úplavicovou epidemií, při níž 8 případů skončilo smrtí)? Budou se zřizovat ve školách zvláštní skladiště pro odpadky? Nebylo by lépe přenechat iniciativu soukromému podnikání, jež bude mít nyní pro odpadky zvýšený zájem? Říkají při tom docela správně, že v Praze záleží především na tom, aby se odpadky v domácnostech nezahazovaly, aby se na příklad starý papír a kosti nespalovaly v kamnech. Právě tak i korkové zátky. Aby se lahvičky »Odolu« a jiných ústních vod nerozbičely, poněvadž pak je ovšem jejich hodnota pochybná.

V menších městech a na venkově, kde je odpadků mnohem méně, bylo by ovšem uskladnění daleko snadnější. Kdyby se odpadky v určitých pravidelných lhůtách odvážely, dalo by se snadno zařídit, aby je domácnosti odvážely. Tím spíše, kdyby jim to něco vynášelo, protože o krejcar je vždycky nouze. V okresních

městech našel by se jistě podnikavý člověk, který by se sbíráním odpadků zabýval po živnostensku, vždyť o hodnotné odpadky z vysočanské spalovny stará se také soukromá firma, která vydělává docela slušně, ačkoli má značnou režii, odvádějíc obci nájemné.

V několika městech je již nová akce v proudu a za nějaký čas se ukáže, jaké má výsledky. Po zkušenostech bude možno provést nutné opravy. Hlavní je, aby občané — především však hospodyně — věděli, že i odpadky mají v hospodářství důležité místo. Doba je teď vhodná, aby si to uvědomili rychle, řekne-li se jim to názorně.

do ba a lid é

R. H. Bruce Lockhart:

Kam směřuje král Carol?

K londýnské cestě rumunského krále Carola, jehož význam stále roste a jenž se stává jednou z důležitých postav mezinárodní politiky, překládáme tuto kapitulu z Lockhartovy knihy »Guns and butter«, v níž líčí cesty, jež podnikl letos na jaře po střední a východní Evropě. Způsob, jakým se zachoval král Carol za naší krise, a jenž byl způsob gentlemanský v době, kdy nedostatek gentlemanství — k němuž patří i věrnost k danému slovu — zvětšil sympatie všech Čechů k jeho osobě.

Přijel jsem do Rumunska letos na začátku roku v nejvzrušenějších chvílích jeho politického života. Před dvěma měsíci byla ve volbách poražena Tatarescova parlamentní vláda. Menšinový kabinet Gogáv zaujal její místo. Goga rozpustil parlament a vydal serii protizidovských dekretů, které způsobily paniku mezi 900.000 rumunských židů a jejichž nevyhnutelným následkem byl průmyslový a finanční zmatek v zemi. V tom zakročil král, propustil Gogovu vládu a vyhlásil novou, poloautoritativní ústavu.

O nové konstituci se hlasovalo v den mého příjezdu. Plebiscit vyzněl z devětadevadesáti procent pro ústavu. Ale v Bukurešti, jako asi více méně po celé zemi, hlasovali mnozí pro, kteří jinak mluvili proti. Jeden vysoký úředník mi řekl, že je proti ústavě, protože je monarchista. Král nyní sáhl ke krajním opatřením. Strhl všechny bariéry mezi sebou a lidem. Bude-li příště nespokojenost, padne na královu hlavu. Když jsem se ho tázal, proč hlasoval pro ústavu, když ji silně kritikuje, odpověděl mi: »Moje pero náleží dnešní vládě; můj jazyk však mně.«

Přes takovéto kritiky jsem byl překvapen skutečností, že hlasování se odehrálo bez nepokojů. Došel jsem k názoru, že mezi širokými vrstvami lidu bylo značné nadšení pro ideály ústavy, které se vyjadřovaly heslem: »Poctivou správu a méně politiky.« Také tu byl jakýsi obdiv pro odvahu krále Carola, o němž se říkalo, že nechal kyvadlo v osobě pana Gogy doběhnout až na krajní pravici, s úmyslem připravit veřejné mínění, jak doma, tak za hranicemi pro svou novou ústavu. Je-li tomu tak, jistě si král Carol zasloužil úspěchu.

Když Goga přišel do vlády, byl jsem ještě v Londýně a mluvil jsem s velmi vysokým britským úředníkem, který byl vážně znepokojen. Předpovídal jen to nejhorší, včetně obavy, že Rumunsko se teď dostane do německé sféry. Velmi se mu ulevilo, když Goga šel a místo něho přišel mírnější režim Carolův. Kdyby bylo Rumunsko přešlo od liberálního Tatarescova režimu rovnou k nové autoritativní konstituci, byl by

tento přechod býval příliš náhlý, a mnozí lidé v Rumunsku i za hranicemi by byli podrážděni.

Žádný návštěvník Bukurešti, třeba se zdržel jen čtyřicet hodin, nemůže si neuvědomit králův vliv. Král je tu něco mezi diktátorem a konstitučním monarchou. Jeho moc je velká, ale je omezena nutností uklidňovat politiky, vrozenou úctou k potřebám královského povolání a přirozenou opatrností. Neviděl jsem ho za svého letošního pobytu. Ale roku 1937 jsem u něho měl dlouhé slyšení. Královský palác, který leží uprostřed města, je daleko bližší anglické představě královského paláce, než palác krále Borise v Sofii, přestavěný z pašovského obydlí, nebo i jugoslávský palác v Dedinje. Jeho veliké nádvoří mi vždycky připomíná Buckinghamský palác, a obřadné střídání královské gardy tuto podobnost ještě zvyšuje. Také vnitřek jest anglický. Když jsem tam byl, celý palác uvnitř upravovala a dekorovala londýnská firma Mapleova.

Král Carol se obklopuje větší královskou obřadností než kterýkoli jiný balkánský vládce. Král Boris je ve svých způsobech ultrademokratický. Jugoslávský princ Pavel sedí vedle vás a nabízí vám cigarety ze své tašky. Král Carol sedí poněkud nehybně na židli, podobně trůnu, za svým stolem. Kouří nesčetné cigarety v dlouhé špičce, ale nenabídne ani jednu svým návštěvníkům, ani cizím diplomatům, včetně ministra Jeho britského Veličenstva. Jeho způsoby jsou lehce nervosní. Ale je velmi chytrý a inteligentní a rozumí politice své země a povaze svého lidu. Má dvě touhy: přivést Rumunsko k blahobytu a udržet si svůj trůn. Asi se mu obojí podaří. Připomíná mi poznámku ministerského předsedy a králi Magnovi v Shawově »Trakaři jablek«: »Muž, který má něco v hlavě a ví to, může vždycky porazit deset lidí, kteří nemají a nevědí.« Je světlomasý a má modré oči s dlouhými, světlými řasami. Vypadá zdravě a silně. Nejlépe je mu na čerstvém vzduchu, a má raději své venkovské sídlo v Sinaji než Bukurešť.

Když jsem s ním mluvil, měl na sobě modrou uniformu podobné barvy, jako britští letci. Začal jsem rozmluvu tím, že jsem mu poděkoval za jeho přijetí čestného protektorátu Anglo-rumunské společnosti. Hned začal vykládati, že je třeba zlepšit anglo-rumunské vztahy. Zdál se trochu dotčen britskou netečností k Rumunsku. »Uvědomuji si,« řekl, »že Maďaři mají velké úspěchy se svou propagandou v britských vládnoucích vrstvách. Poskytují Angličanům příjemné pohostinství, mluví anglicky a milují stejné věci: sport, střílení a život venkovského šlechtice. My Rumuni nejsme tak daleko. Ale Rumunsko stojí za pěstování. Jeho budoucí možnosti jsou nesmírné.« Nechtěl nic více, než aby Angličané jezdili do Rumunska a sami si prohlédli zemi. A vyslovil své toužebné přání navštívit Anglii. Jsem přesvědčen, že mluvil ze srdce a že to nebyl pouhý kompliment. Až dosud jeho kroky provázely nehody. Měl přijet na státní návštěvu do Londýna pozdě na podzim roku 1935. Právě před jeho odjezdem král Jiří osudně onemocněl. Další návštěva, připravená na podzim 1936, musela být odložena pro abdikaci krále Edwarda. A nový odklad, zase před královým odjezdem, byl způsoben Hitlerovým dramatickým obsazením Rakouska.

Řekl bych, že pokud jde o Británii, britský tisk s ním rozhodně zacházel nedobře. Mnohé historiky, které o něm napsal, jsou naprosto nepravdivé. Král je velmi pilný a střídavý člověk. Jeho záliby jsou prosté. Má rád bridge a klasičnou hudbu. Šest dní v týdnu je u svého pracovního stolu od časného rána do pozdní noci.

Znovu musím zdůraznit, že je to pošelilý odrážeti možné přátele, zvláště, když mají tak dobrou vůli jako král Carol. Neboť král má veliké sympatie k Anglii. Nebyl by synem své matky, kdyby neměl. Mimo to se dívá na Británii jako na haštu monarchismu a pokud to dovolují odlišné poměry jeho země, snaží se řídit se

podle britského ideálu království. Aby zničil popularitu Železné gardy, musel do svého programu přijmout několik populárních bodů jejího programu. Země byla unavena velikou korupcí, která kvetla za parlamentního systému. Nová ústava omezuje činnost politiků. Ale to není omluva pro obviňování krále, že je nacista nebo fašista. Není a také nemá přání ani úmyslu položit svou šíji pod patu některého diktátora. Je to svou podstatou prozíravý člověk.

Mluvil jsem s ním o zahraničních věcech a zmínil jsem se o neuspokojivém poměru Rumunska k Bulharsku. Mluvil chytře a s větší svobodou, než mně bylo řečeno, že mohu očekávat. Vztahy k Bulharsku, řekl mi, se lepší. Zmínil se o novém železničním mostu přes Dunaj jakožto známce zlepšení, ale byl proti územní revisi. »Nemůžete vědět, kde se zastaví,« řekl a měl hodně pravdy.

Celkem jeho stanovisko bylo hodně podobné Stojadinovičovu. Rumunsko, řekl, se nepřipojí k žádnému paktu a nevezme na sebe žádné závazky, které by je mohly přivést k útoku na Německo. Malá dohoda je užitečná věc, pokud se omezí na to, aby udržela ctižádostivé Maďarsko na jeho místě. Neúčinkovala by, kdyby Československo bylo napadeno Německem. Král byl pro dobré styky se všemi sousedy Rumunska včetně Ruska. Ale Rusko se nesmí vměšovat do rumunských vnitřních věcí. Zkrátka, král byl pro politiku dobrého sousedství v tom smyslu, že malé národy musí přihlížet k zeměpisným faktům, a že mír, tak potřebný k pokroku Rumunska, nesmí být lehkomyšlně obětován pro nějaké ideologické dobrodružství. Rumunsko šlo do světové války příliš brzy a zaplatilo to krutě. Po druhé už nechce takovou chybu udělat.

Král miluje sport, a když jsem odcházel, řekl mi, že doufá, že přijedu do Rumunska rybařit a střílet. On sám je dobrý střelec a jeho syn Michal ještě lepší. Král by rád hrál golf, ale vzpomíná si na hroznou hru Briandovu s Lloydem Georgem v Cannes a má obavy před očima svého lidu. Britský vyslanec ho jednou v Bukurešti zval, aby si zahrál. »Ne,« řekl král s politováním, »to by se hodilo v Anglii, ale tady ne.«

Třebaže je Rumunsko rozděleno ve dva skoro stejné politické tábory, jeden demokratický a druhý poloautoritářský, setkává se králova opatrná zahraniční politika s širokým porozuměním. Někteří jsou otevřeně pro nacismus a antisemitismus. Více jich je pro fašismus. Mnozí, snad většina, ještě dobře nevidí svou cestu. Bojí se útočného imperialismu Německa, ale jejich strach se v různých dávkách mísí s obdivem k německé důkladnosti a výkonnosti.

V tomto zmatku názorů se musí cizí diplomat pohybovat opatrně a vystříhat se předčasných úsudků. Myslím, že v Paříži a v Londýně je sklon sázet příliš mnoho na Titulesca, myslit, že je pro Rumunsko nepostradatelný a že jeho návrat k moci je nevyhnutelný. Jsem poslední, kdo by popíral Titulescovy schopnosti. Je mu teprve pětapadesát a málo věcí je časem nemožných. Ale myslím, že názor o jeho nepostradatelnosti je asi jen iluze. Měl už dvojí start. Ale není třetí start v cricketu a jen málokdy v politice. V rumunských očích je hlavně championem franko-sovětského paktu. Nehodí se právě dobře do nové politiky přátelského sousedství. A v této době rozhodně není v přízni. Je ještě jiná věc, která mluví proti pravděpodobnosti jeho návratu. Mnoho ztratil ve volbách v prosinci 1937. Vrátil se domů a spojil svůj osud se stranou Maniovou. Slíbil, že promluví k sedlákům, ale nepromluvil osobně, nýbrž poslal svou řeč nahranou na gramofonové desce. To mu ublížilo.

Pro srážky mezi demokraty a protidemokraty vypadá politická situace v Rumunsku často šeredně. Ale nikdy, myslím, není tak vážná, jak vyhlíží. Rumuni jsou někdy prudecí v řeči, ale jako lid jsou přístupní a vlní. Velmi si také potrpí na dobré způsoby, a v politice, jako v ži-

votě vůbec, jsou dobré způsoby znamenitou brzdou pro horké hlavy. Rumunský dělník se chová občansky. A rumunskému sedláku je zdvořilost vlastní. Rumun ve společnosti se hluboce uklání. Po dlouhé řadě oficiálních večerů v Bukurešti už jsem se sotva zdržel úsměvu. Každý večer to trvalo skoro půl hodiny, než se podařilo dostat muže do jídelny. Každý se držel vzadu, ukláněl se a říkal: »Až po vás.«

Nemyslím, že v Rumunsku bude revoluce. Vlídlost je matka snašlivosti, a jako většina přístupných lidí učí se Rumuni raději povolit o šest coulů, než nespokojenost naroste na sedm yardů.

dopisy

Dokument doby

Peroutko.

Ty koňi pitomej, větší buvol se v českém národě nenajde. Ty jsi věd na těle českého národa jsi vlastně takovej blbej parchant, židovskej slouha a pohunek. Svými ubohými posudky stranici židům otravuješ a ohlupuješ český a moravský lid. Ty krávo pitomá pro Tebe by bylo kulky škoda budeš vyset za k... na plotě jen ještě moc si kecej do lebedy a zůstaň na místě a uvidíš jak Ti po... kostru ty hnoj mizernej. Ty jsi takové prase a vůbec z k... syn. Ty máš strachy ty vole, že český národ by se bez židovského kapitálu neobešel. Ty tele ty nechápeš, že se jim to musí zabavit, že ti prašiví židí přišli k nám s deseti korunou v kapse že okrádali důvěřivý český lid a jen samou zlodějinou přišli k penězům a ještě jim k tomu taková hovada pomáhají svým blbým kecáním jako jsi ty ty duševní mrzáku všude by Ti dali do koncentráku a pojebali kostru, jen v tom našem tím blbým humanismem otráveném státě se ještě těšíš na svobodě, ale v krátkém čase uvidíš jak Tě odpravíme ty sloto mizerná ty k... o hnusná ty se vypiješ to přísluhování židům až na dno a pak poznáš Krista ty zmetku mizernej. Československo bude tě jen proklínat kam jsi je svým blbým kecáním přivedl. Ty jsi tůr a patříš uvázat za rohy ty buvole pro český národ znamenáš asi jako h... u cesty a jen zbytečně smrdíš ty rusácký h... bolševický ty to dostaneš vychlastat. Antisemit z Kolina

listárna redakce

Nikoliv »probuzeň svědomí«. Pražské »Národní Noviny« komentovaly můj článek z poslední »Přítomnosti« tímto způsobem: »Pan Peroutka bere domněle v ochranu Berana... Ale p. Peroutka, který si chce hrát na soudce, neměl (letos v lednu) odvahy napsat do řad levice: Lidé, zadržte; Beran má pravdu a vy štvanicemi proti Beranovi pomáháte ubíjet nikoliv Berana, nýbrž stát. Ale p. Peroutka nestál na straně těch, kdo Berana hájili, p. Peroutka klidně zůstal v táboře těch, kteří proti Beranovi štváli nejneshýchanějšími prostředky. Dnes přichází i p. Peroutka a říká, že Beran měl pravdu. A při tom p. Peroutka stál na straně těch, kteří Berana štváli.« — Zdá se mi, že tím má být řečeno, že jsem jedním z oněch »probuzeň svědomí«, kterých se nyní mezi námi tolik potuluje, až je z toho hanba, a která hledají spásu v dokonalém obratu od toho, čím kdysi byli a co kdysi říkali. Jest to obvinění, na které jsem vskutku citlivý, neboť za nic bych se nechtěl oněm probuzeným svědomím podobati. Doufám, že čtenáři mi dovolu, abych takové obvinění vyvrátil. Pravda jest ta, že jsem německou otázku od samého počátku své žurnalistické činnosti pokládal za největší a nejnebezpečnější problém státu, že jsem vždy nabádal k jeho řešení, že jsem pro to byl vystavován útokům nejdříve pravice a potom levice, že mne pro to pokládaly za zrádce nejdříve »Národní Listy« a nakonec »Rudé Právo« a jiné levicové časopisy, které nyní nechci jmenovat, a že jsem vždy stál na straně těch, kdo usilovali v kterékoli periodě vážně řešit německý problém, ať to byl socialista nebo agrárník nebo kdokoli jiný. »Národní Noviny« prostě vyslovily pravý opak pravdy. O aféře Beranově napsal jsem do »Lidových Novin« 30. ledna t. r. toto: »Vrátil-li se někdo po delší nepřítomnosti do Prahy, našel ji rozehvěnou a některé lidi skoro v panice. To rozrušení mělo zřejmou souvislost s řeči předsedy agrární strany Berana v pražské Lucerně. Šla z toho taková nálada, jako kdyby v Lucerně byl mluvil aspoň pan Goga. Vypadalo to tak, jako kdyby pan Beran byl řekl nějaké strašlivé a pro naši demokracii naprosto zhoubné věci. Ví, kdo naši veřejnost poplašil, a nesmlíná to; naše noviny to byly. Pražská nálada z minulého týdne byla přímým následkem toho rozčileného způsobu, jímž se noviny po několik týdnů zabývaly známým novoročním projevem Beranovým. Tak dlouho malovaly

čerta na zeď, až se lidé skutečně polekali. Kdo si řeč pana Berana přečetl — a je vždy nejlépe jíti přímo k prameni — nemoohl naléztí důvod k rozčilení. Byla to řeč, jakou by většina našich koaličních politiků klidně mohla pronést. Nyní, když se celá tato aféra, doufejme, končí, neváhejme říci, že povstala zbytečně a že vznikla hlavně z toho, že se horlivěji četlo mezi řádky než v řádcích. Sám text novoročního projevu Beranova nebyl by se mohl státi podkladem aféry tak veliké, kdyby ti a oni lidé nebyli jej doplňovali výplody své horlivé obrazotvornosti. Byla to více žurnalistická než politická aféra, poněvadž, kdyby jen polovina z toho byla pravda, co se agrární straně při té příležitosti předhazovalo, musila by naše politika — skutečná naše politika, ne jen ona žurnalistická — být už hezky dlouhou dobu ve stavu válečném. Kdyby agrární strana skutečně byla stranou hitlerovskou, jak se o ní řeklo, musily by se ostatní koaliční strany chystat k zoufalému boji a k tomu, aby tuto zrádnou stranu z koalice vyhnaly, nikoliv jak činí, k normální politické sezóně. Měli bychom psát s větší uctivostí k pravdě: Nejsou žádné doklady, abychom mohli agrární stranu vážně obviňovat z toho, že se chystá demokracii porazit; nevysoval bych ostatně takové obvinění s tak lehkým srdcem, poněvadž kdyby bylo pravdivé, byli bychom téměř v beznadějně situaci, neboť žádný demokratický stát, jehož dvě největší strany by byly hitlerovské, nezůstal by demokratickým dlouho. Záleží na tom, aby nám situaci žurnalistické polemiky nečinily horší, což mohou učiniti, jestliže se jim podaří uprostřed naší vládní koalice svou rozčileností vyhloubiti propast mezi stranami, které dobrem svým i dobrem národním jsou na sebe vzájemně odkázány. Vždy pro nás zůstává základní otázkou, zda je třeba pracovati k udržení této koalice, či zda by bylo lépe vytvořiti proti sobě dvě bojovné fronty. Podle toho, jak si na tuto otázku odpovídáme, vybíráme také každý své prostředky. My, jak jsme nescetněkrátě řekli, považujeme tuto koalici za nejvhodnější nástroj demokracie ve své zemi, kterému žádný jiný se nevyrovná. Proto postavíme se třeba i proti přátelům, jestliže si počínají tak, že psychologická základna koalice může býti otřesena. Žádné ozdobné řeční by nás nemožlo utěšit nad rozvratem koalice — a jak by ostatní brzy poznali, ani je.« A 13. února napsal jsem do »Lidových Novin« toto: »Aféru, spojenou s posledními projevy poslance Berana, glosovali jsme odlišně od spojeného tisku levice, a to vyvolalo různé poznámky, u početilých lidí pak snad i různé dohady. Nezáleží nám na tom, abychom byli uznáni za takového člena nějaké fronty, který má špičky svých nohou vždy přesně v řadě s ostatními a který s ní věrně postupuje i ve všech aférah osobních, a který každou její taktiku, ať si ji vymyslí kdokoli, a ať je chytrá nebo hloupá, poslušně přijme za svou. Více nám záleží na tom, aby bylo uznáno, že se určitým myšlenkám nezpronevřujeme.« —fp—

Jak se vyrábějí urážky Slovenska. Posíláte nám výstřížek z bratislavských »Narodnich novin«, kde glosovali naši poznámku »Zase dva národy« takovým způsobem, že se tomu divíte i Vy i my. Jak z našeho textu bylo možno vyrobit urážku Slováků a volat za to na nás českou cenzuru, to sám milý pánbůh ví, my nikoliv. Celý ten citát r. 1929. ironisoval nikoho jiného než oficiální českou vědu, která, jak jsme řekli, ve »svých zákoutích« pěstuje pojem jednotného československého národa, zatím co život sám jde přes tuto vědu a zatím co ve skutečném životě stojí nikoliv Čechoslováci, nýbrž zase jen Češi a Slováci; ukazovali jsme, že život národní nepodléhá vědeckým konstrukcím a že sama vůle být zvláštním národem stačí, aby národ tvořila; že oficiální synthese »Čechoslováků« daří se lépe na universitách a v diplomacii, než ve skutečném životě, který jde svými cestami; upozorňovali jsme, že rozhoduje vůle Slováků, nikoliv vědecké teorie. Řekl jsem zde v podstatě to, co už ve své knize »Jací jsme« z r. 1922: doufám, že nebude žádáno, abych sklonil šíji pod jeho praktické politiky, mluvě o československé povaze, když je třeba mluvit o české a slovenské povaze zvlášť. Všechna ironie, která v citátu byla obsažena, týkala se českých profesorů, kteří abstraktním způsobem pěstují českoslovenství; a jen ti by mohli, jestliže už vůbec kdo, se pokládat za uražené. Jen nesvědomitý nebo šilený Čech mohl by dnes, jako ostatně i dříve, Slováků urážet; zasloužil by za to všechny trest svého národa. Aby však představa o »urážkách« docela zbytečně nevznikala, stačí někdy trochu bedlivěji, nikoliv tak chvatně čísti české noviny a smysl napsaného lépe chápati. Bylo by skoro tragické, kdyby poměr mezi Čechy a Slováků měl být kalen takovýmí nedorozuměními, jako jest toto. Kdyby si byly »Národní noviny« text dobře přečtly, bylo by hned o jednu »urážku« méně. —fp—

Vydá francouzská vláda dokumenty ze záříjové krise? Milý pane, ona Bílá kniha, kterou francouzská vláda ohlásila, patrně nevyjde, protože by francouzská veřejnost pochopila, co pan ministr Bonnet dělal. A to přece Bonnet nechce. Oficiální výklad na Quai d'Orsay ovšem praví: »Bílou knihu nevydáme proto, že všechno dělala Anglie a že nestojí za to vydávat tu trochu dokumentů knižně.« Je třeba říci, že oposice ostatně ani nijak přilíží Bonnetu k vydání nenutí.

Rada. Nemožu Vám bohužel dáti žádnou radu, která by měla cenu, o věcech, které neznám. Upřímně řečeno, mám o tom velmi skeptické mínění na základě starých zkušeností. Nevím ostatně ani, jaké »ústředí« míníte.

Svět knih

KULTURNÍ ZPRAVODAJ

Roč. 8. Číslo

47

Vladimír Holan:

ODPOVĚĎ FRANCII*

*Pichlavé slunce, co chceš
vyspravit?
Mně přece nejde o cár
domoviny.
Můj žal je jiný, neroztrhán
v stíny.
Můžeš jít. Můžeš jít.*

*Spiš tebe volám, noci odvěká,
by matky jinak Nadějí
se chvěly.
Neb v šesti dnech jsme ještě,
které předcházely
stvoření člověka.*

* Z Kritického měsíčníku.

NOVÉ KNIHY

William Shakespeare:

VEČER TŘÍKRÁLOVÝ nebo COKOLIV CHCETE

Večer tříkrálový, pětiaktová komedie Williama Shakespeara, k jehož postavě i osudu se poutá tolik dohadů, patří k neživějším a nejživějším z dramatických pokladů světa. Vznikla v době, kdy humor se stal Shakespeareovi nejvladnějším výrazem mužně zralého pohledu na svět a kdy dramatikova fantazie rozpoutávala v komediálních plných omylu celé bohatství barev i tónů a křísila v nich království života od jímavého veselí až k bujně žertovné rozpuštělosti, strhující nejen herce a jeviště, ale i diváka a hleděte k radostnému vytržení a veselí nad osudy postav i komikou zápletek, podávaných veršem i prózou. Z mužského přestrojení mladé ženy vyplývá tu hra s bohatou náplní životních postav, nápadů a myšlenek, jež v svém souhrnu vytvářejí dílo dramaticky nad jiné účinné a životné. Nové vydání Večera tříkrálového, této Shakespeareovy nejstarší komedie, je bohatě doplněno vysvětlivkami a poznámkami anglisty universitního profesora Viléma Mathesia, který napsal také obsáhlý i závažný informativní doslov o osudech, dramatické struktuře i vlastním charakteru hry, jež ve svém celku podle něho »podává obraz lidského světa dosti široký, aby ukázal bohatou rozmanitost života, která básníkovi i nám dává svou poutavostí zapomenat, že v podstatě je ten náš starý svět stále stejný, jako stále stejně fouká vítr a padá deště. Zvláštní zmínky pak zasluhuje si básnický překlad E. A. Saudka, který patří dnes k nejlepším překladatelům slavného anglického dramatika. Právem píše Karel Polák o tomto Saudkově překladu v 8. čísle Kritického měsíčníku: Saudkův překlad je dnes jistě nejlepší ze všech dosavadních překladů vůbec. Má pro sebe nejen obyčejnou výhodu každého dobrého překladu nového, totiž právě onu novou a době adekvátní jazykovou formu, nýbrž překonal i své soudobé předchůdce netoliko moderností, nýbrž i absolutně, na čase nezávislou vynalézavostí básnickou. Kniha, tištěna

Literatura a politické režimy

Literární marasmus je výsledek toho velkého sociálního nepořádku, který dělá z Evropy harlekynádu režimů a trpce zklamává ubožáky, kteří spoléhali na Pokrok, na ten prozřetelostní Pokrok, který nás měl navždy zbavit válek a měl nám přinést zlatý věk, opěvovaný již starým Hugem.

J. H. Rosny

na dobrém dloovém papíře, vychází jako 102. svazek edice českých i cizích klasiků Pantheon. Má 192 stran a stojí brož. 10 Kč.

ANALOGIE V TRESTNÍM PRÁVU.

Takto pojmenovaná studie JUDr. J. Keperta, která vyšla ve Sbírce spisů právnických a národohospodářských, vydávané K. Englišem a Fr. Weyrem, zasluhuje si pozornosti naší právníké obce. S hlediska právní teorie nalézáme zde především všestranný rozbor analogie jakožto obecného problému právníkého myšlení. Druhý podstatný důvod pozoruhodnosti práce spočívá v její části druhé, pojednávající o analogii jako o speciálním problému práva trestního. Typické zákazy analogie v tomto oboru jsou zde nejen vloženy, nýbrž i osvětleny s hlediska svých historických kořenů a jejich praktický dosah demonstrován na nesčetných příkladech z praxe. Poutavě je pak vylišen vývoj, směřující k pozvolnému prolomování zákazu trestní analogie, vrcholící trestním systémem sovětským a nacionálně-německým. Autor ukazuje, jak stanovisko k trestní analogii je zde diktováno ze samých základů příslušných světových názorů. Na důkladném rozboru německé judikatury od novely až do počátku roku 1938 však dokazuje, jak nepatrný praktický dosah přiznávají německé soudy této instituci, uvedené s takovým ideologickým bombastem. Závěr knihy tvoří objektivní zhodnocení analogie v trestním systému de lege ferenda, oproštěné od tradičních předpokladů pro i proti. Vyšlo nakladatelství »Orbis« (Praha XII.). Brož. za Kč 48.—.

Dr. Josef Kratochvíl: PŘÍRUČKA DĚJIN FILOSOFIE.

(Otisk III. oddílu Rukověti filosofie.) V Brně, Občanská tiskárna, 1938. Str. 388, vel. 8°, cena Kč 35.—. Obtížného úkolu, vytvořit soustavu filosofie, jež by z bohatého nánosu lidského myšlení, věky navrstveného, vybrala zrnka skutečné pravdy a opravdové moudrosti a seskupila se v ladný celek, podjal se u nás známý křesťanský filosof dr. Jos. Kratochvíl již ve svých čtyřsvazkových »Meditacích věků«, jež jsou zároveň vřbec prvními úplnými českými psanými dějinami filosofie. Svě úsilí vyvrcholil nyní dr. Kratochvíl v »Rukověti filosofie«, jejíž historický oddíl byl právě vydán samostatně pod názvem »Příručka dějin filosofie«. Název »Příručka« je plně oprávněný; je to dílo příruční jak svým rozsahem, tak srozumitelným a přehledným zpracováním obsáhlé látky a svou vzácnou úplností.

G. Duhamel:

OBHAJOBA SNOBISMU

Snobismus má špatnou pověst. Přisuzují se mu všechny pozemské hříchy. Snobové jsou obviňováni ze všech úpadků vkusu a ze všech módních výstřelků. To je, podle mého názoru velká nespravedlnost. Mýlí se, kdo si myslí, že snob — lépe by bylo říkat nevyhraněný milovník krásných věcí — není nikdy upřímný. Většina snobů v sobě má veliké zásoby loyálního entusiasmů. A stejně b^o se mylil, kdo by si myslil, že tito lidé nejsou nikdy kompetentní. Z mnohých snobů se stávají opravdoví milovníci krásy. Pozvolna si svůj úsudek vytvářejí v po-

slušnosti a v napodobení. Učí se odolávat výkyvům veřejného mínění a stávají se časem schopnými určovat je a řídit zdravě a prospěšně.

Houfec takových kolísavých amatérů je nezbytný k slávě a k rozvoji umění; má nesporně prostředkující poslání mezi elitou a nevzdělaným davem. S nestálou a tápavou zaniceností pomáhá uvádět do oběhu díla tvářících duchů. Bez snobů, bez jejich přiznání, by umění bylo odsouzeno živorit v kroužcích znalců nebo dožadovat se dlouho a dlouho přiznání široké veřejnosti.

Kraus a spol., krejčovský atelier, Praha II., Panská 10, oznamuje svým váženým zákazníkům, že právě došli zásilky skvělých moderních anglických látek.

Jako malý zázrak připadá nám malá, čarovná japonská květinka z lisované bezové duše. Vhodíme-li ji do vody, rozvíje se ve velikou, pestrou umělou květinu. Právě tak podivuhodné je, jaké množství chuti, vůně a barvy vyvine jediná kostka Karo-Franckovky, vhodíme-li ji do vody na kávu.

NENÍ NA SVĚTĚ ČLOVĚK TEN, ABY SE ZACHOVAL LIDEM VŠEM . . . .

říká naše přísloví. I ta nejlepší věc má své odpůrce — ani ta nejsolidnější firma nedojde u všech uznání. Pardubická Franckovka, známá výrobou Karo-Franckovky a Peroly, plní již dlouhá desetiletí své poslání: sloužit dobře veřejnosti, přispívat k národohospodářskému zvelebení státu a plnit vzorné sociální povinnosti. Že to dělá dobře, dosvědčuje

DŮVĚRA NAŠICH HOSPODYNĚK!

V sebemenším bytě získáte

PRACOVNÍM STOLKEM

č. 310
100 cm dlouhým,
65 cm hlubokým

nástroj

POŘÁDKU A POHODLÍ

PRAHA II., Vodčická 22

Když běží motory, jde všechno vpřed . . .

a motory se již rozbíhají. Již zase zvoní telefon a dochází pošta od těch, kdo přešli od úvah k činům a kupují automobily. Vědí, že v příští době bude zapotřebí rychlosti a pohotovosti více, než kdykoliv před tím. Proto bude třeba automobilů. Roztočme jejich motory. Musíme dávat práci druhým, abychom ji dostali sami. Automobily Praga jsou pro Vás připraveny. Nezmarné, hospodárné a spolehlivé.

Dodáváme ihned ze skladu

automobily Praga Lady a Piccolo a nákladní vozy o nosnosti 1, 1,5 a 2,5 tuny. Nákladní automobily o větší nosnosti s krátkou dodací lhůtou. Placení nebude činit obtíží, protože přijímáme jako platy na všechny vozy — nové i ojeté — i vklady, vázané moratoriem. Do nového budování nový automobil.

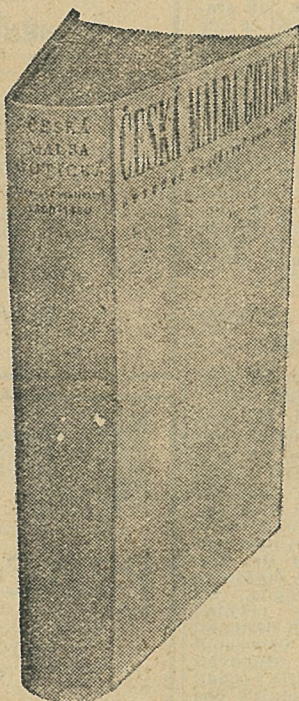
ČESKOMORAVSKÁ—KOLBEN—DANĚK a. s. automobilní odd.

PRAHA-KARLÍN, KARLOVA 22

TELEFONY 320-51 a 386-41

ODKAZ MINULOSTI POSILOU BUDOUCÍCH DNŮ

V těchto dnech dostane se veřejnosti díla takové umělecké krásy a takového kulturního významu, jako tomu již dávno nebylo. Celé generace budou z něj čerpat novou víru, posilu a povzbuzení. Jde o velkolepé obrazové dílo

Je to objemný svazek obsahující mimo textovou část 80 nádherných mnohobarvných tabulí a přes 200 velkých černých reprodukcí, tedy úplný souhrn veškerých malířských pokladů české gotiky od poloviny XIV. do poloviny XV. století, t. j. doby, v níž české malířství dobylo předního místa v Evropě a stálo na vrcholu své slávy. Dílo, které nejkvělejším způsobem dokumentuje kulturní vyspělost českého národa za dobu Lucemburků, je prací Ústavu pro dějiny umění při Karlově universitě za vedení prof. dr. Ant. Matějčka. Vychází za podpory ministerstva školství a národní osvěty, které opatřilo kromě jiného též svolení k barevné reprodukci originálů, nacházejících se v Anglii, Německu, Americe, Maďarsku a jinde. Celek, upravený Fr. Muzikou, tvoří dílo jedinečné krásy.

NA DÍLO JE VYPŠANA VÝHODNÁ SUBSKRIPCE. Kdo je objedná do 1. ledna 1939, obdrží vázaný svazek za pouhých 350 Kč, ačkoliv posubskripční cena bude 500 Kč.

Vyžádejte si speciální prospekt.

Příhlášky na dílo, které bude NEJVHODNĚJŠÍM DÁRKEM LETOŠNÍCH VÁNOC, přijímá každý knihkupec, nebo

ČESKÁ MALBA GOTICKÁ

nakladatelství MELANTRICH, Praha VXi., Husova třída 20